

ŠIAME NUMERYJE:

Antrasis Vatikano Suvažiavimas

Rasinis teisingumas

Pasauliečiai ir Suvažiavimas

Vyrams ir moterims

GRUODIS / DECEMBER / XIV / NR. 12

*** LIETUVIŲ BENDRUOMENĖ	361
T. de Chardin VILTINGAS LAUKIMAS	362
A. Grauslys ANTRASIS VATIKANO SUAŽIAVIMAS	364
*** MYKOLAS VAITKUS	367
M. Vaitkus EILĖRAŠČIAI	369-390
K. Trimakas, S. J. PASAULIEČIAI IR SUAŽIAVIMAS	372
K. Butkus, O.F.M. ŽMOGUS	374
G. Kijauskas, S. J. KRIKŠČIONIS IR RASINIS TEISINGUMAS	378
B. Krištanavičius, S. J. KUNIGAS KARO SŪKURY	385
G. Ivaškienė IR MOTERIS NORI PAKILT VIRŠ KASDIENYBĖS	382
P. K. AR MES, MOTERYS, SAVĖS NEPERVERTINAME?	383
K. Bučmys, O.F.M. EKRAVO MIRGESY	391
SKAITYTOJO ŽODIS	393
1963 M. TURINYS	395

LAIŠKAI LIETUVIAMS — Tėvų Jėzuitų leidžiamas religinės ir tautinės kultūros mėnesinis žurnalas

Redaktorius **Kęstutis Trimakas, S. J.**

Red. Padėjėjas **Gediminas Kijauskas, S. J.**

Administratorius **Petras Kleinotas, S. J.**

Dailininkas **Algirdas Kurauskas**

Fotografas **Algimantas Kezys, S. J.**

Adresas 2345 W. 56th St., Chicago, Ill. 69636

Telefonas REpublic 7-8400

Spaustuvė Immaculata Press, Putnam, Conn.

Naujos vinjetės **A. Kurausko**

Fotografijos **A. Kezio, S. J.**

LETTERS TO LITHUANIANS. Published monthly except July and August, when bi-monthly, by The Jesuit Fathers of Della Strada, Inc. Yearly subscription \$3.00, single copy 30c. Entered as second class matter and 2nd class postage paid at the Post Office, Chicago, Ill. and additional office of mailing in Thompson, Connecticut.

1963 GRUODIS
(DECEMBER)
VOL. XIV, NR. 12

LAISKAI LIETUVIAMS

RELIGINĖS IR TAUTINĖS KULTŪROS ŽURNALAS

PASAULIO LIETUVIŲ BENDRUOMENĖ, savo antrojo seimo metu Toronte apsvarsčiusi nuveiktų ir nuveiktinų darbų barus, įgijo šviežią akstiną tampriau sujungti pasaulio lietuvius išėivijoje. Nauja valdyba atsišaukime į pasaulio lietuvius pareiškė, kad ji veiks su ypatingu dėmesiu Lietuvos laisvės kovai, lituanistiniam švietimui, tautiniam solidarumui, tautinės kultūros puoselėjimui, gimtos kalbos ir vienos bendros — jabolniskinės rašybos vartojimui, jaunosios kartos organizaciniam paruošimui, Kultūros Namų steigimui, finansiniams ištekliams bei informacinei spaudai. Visi suminėti PLB Valdybos siekiai — svarūs, betgi mūsų dėmesys ypač krypsta į sekančius tris. Pirma — į jaunosios kartos įjungimą Bendruomenės darban, nes tik ji “laiko tekmėje perims vyresniųjų dirbamus darbus”. Antra — į tautinį solidarumą, “kad lietuvių pasaulėžiūrinės, srovinės ir kitokios skirtybės, natūralios laisvų žmonių gyvenime, nestelbtų tautinio jų broliškumo, ypač pabrėžtino svetur gyvenant”. Ir trečia — į Lietuvos laisvės kovą; kadangi “jos sėkmingumas priklauso nuo vieningo ir atsakingo vadovavimo”, PLB Valdyba “sieks, kad Lietuvos laisvės kova tokią vieningą ir atsakingą vadovybę turėtų”.

LIETUVIŲ BENDRUOMENĖ

Susijungusi tautišku solidarumu, atrandanti naujų jėgų jaunoje kartoje, siekianti mūsų politinių veiksmų vienybės bendroje kovoje už Lietuvos laisvę, LPB Valdyba nusipelno visų tautiečių bendrų pastangų įnašo tiems paskelbtiems LPB Valdybos siekiams.

DABARTIES ŽMONIJA – kartais betikslių jėgų supurtyta, kartais apatijoj snūdu-riuojanti; kartais vienyti norinti, kartais susiskaldymais besididžiuojanti; kartais tiesos ieškanti, kartais šalin bėganti, kad jos neatrastų... Šitoje žmonijoje ir mes, vargiai krikščionių vardo verti, esame... Kalėdų šventė mus vėl pastato prieš krikščionybės faktą. Apie ką ji liudija? Vieni kitiems linkime jos prasmę geriau suvokti, kad apatija išnyktų, kad jėgos atrastų tikslą, kad išdrįstume visai žmonijai savo gyvenimu skelbti, ką tyliai liudija Kalėdos.

VILTINGAS LAUKIMAS

TEILHARD DE CHARDIN

VILTINGAI LAUKTI – nekantriai, sutartinai, veikiančiai pasaulio pabaigos išstobulėjimo laukti... – šitoji yra gal pati pagrindinė krikščionio funkcija ir mūsų religijos būdingiausia savybė. Istorijoje toks laukimas, it žiburys, nenustojo mūsų tikėjimą pažangos keliu vedęs. Izraelitai nuolat viltingai laukė; taip pat pirmieji krikščionys.

Kalėdos, nors ir atgręžiančios žvilgsnį į praeitį, iš tikro nukreipia akis tolyn į ateitį. Mesijas, mūsų tarpe akimirkai pasirodęs, vėl greit dingo į ateities gelmes dar šviesesnis ir neapsakomesnis. Jis atėjo. Tačiau Jo dar turim laukti – nebe maža išrinkta grupė savam tarpe, bet visi žmonės – labiau, vis labiau. Viešpats Jėzus ateis tik tada greitai, jei Jo karštai lauksim. Tik susibūrę troškimai Jo antrąjį Atėjimą turėtų mums padovanoti.

MES, IZRAELIO ĮPĖDINIAI – KRIKŠČIONYS, pasaulyje privalome laikyti gyvai degančią troškimų liepsną. Po Įžengimo praėjo dar tik dvidešimt amžių. O kas jau atsitiko su mūsų laukimu? Kur gi yra krikščionis, savo nekantriu Kristaus ilgesiu ne tik panardinęs žmogiškos meilės – interesų rūpesčius, bet netgi juos atsivėręs?

Kur gi katalikas, taip aistringai pasišventęs (ne iš *ipratimo*, bet iš *įsitikinimo*) skelbti Įsikūnijimo viltis, kaip daugelis humanistų, atsidavusių skleisti Naujojo Miesto sapnus Mes užsispyrusiai tvirtiname, kad, laukdami Mokytojo, budime. Bet iš tikrųjų, jei būtume atviri, turėtume prisipažinti, kad daugiau nieko nebelaukiame.

PAŽVELKIME Į PASAULĮ — aplink mus. Kas gi vyksta tautų masėse prieš mūsų akis? Kas kelia tą netvarką visuomenėje, tą baimingą nerimą, tas tinstančias bangas, tas sukuriuojančias ir besimaišančias sroves, tuos naujus grasinančiai audringus impulsus? Aišku — žmonija yra augimo krizėje. Ji pamažu pradeda pajusti savo trūkumus, betgi ir savo galias. Ir... ji mato visatą, nušvintančią, tarsi horizontas prieš saulėtekį. Ji jaučia kažką ateisiant ir kažko laukia.

KRIKŠČIONIS, būdamas su visais tos traukos įtakoje, stebisi ir nerimauja: ar jis kartais neina garbinti stabo... Priešingai, mes, Kristaus mokytiniai, turime nedvejodami pajungti tą jėgą, kurios mums reikia ir kuriai reikia mūsų. Kad neleistume jai žūti ir mūsų pražudyti, turime dalintis tomis aspiracijomis, savo esme religinėmis, kurios verčia šių laikų žmogų taip stipriai jausti pasaulio beribiškumą, proto didingumą ir kiekvienos naujos tiesos šventą vertę. Šitaip mūsų krikščioniška karta išmoks vėl tikėtis.

PAŽANGA VISATOS, o ypač visos žmonijos, nesivysto, nei nesivaržydama su Dievu, nei neišeikvodama Jam teisėtai priklausančių energijų. Kuo didingesnis žmogus, kuo arčiau žmonija susijungus, kuo labiau susipratus ir apvaldžius savo galias, tuo gražesnė bus kūrinija, tuo tobulesnis garbinimas, tuo vertesnę prisikelti kūną ras Kristus savo mistiškam išsiplėtimui.

TA ŽVAIGŽDĖ, kurios pasaulis laukia, dar negalėdamas nei jai vardo duoti, nei jos transcendencijos tinkamai įvertinti, nei jos dvasiškiausių, dieviškų spindulių pastebėti, yra pats mūsų laukiamas Kristus. Trokštant antrojo Atėjimo, užtenka leisti pačiai žemės širdžiai, mums ją krikščioninant, plakti mumyse.

ŽMONĖS MENKO TIKĖJIMO, ko bijote, kodėl stabdote pasaulio pažangą? Kodėl neišmintingai dauginate savo perspėjimus ir draudimus?... Nebandykite... Nemėginkite... Viskas yra žinoma... Žemė yra sena ir tuščia; nieko nebeliko, kas verta atrasti... Priešingai, dėl Kristaus turime viską išmėginti, dėl Jo — visko tikėtis. *Nih.il intentatum* (nieko nepalikti neišbandyto). Štai krikščionio tikroji laikysena.

SUDIEVINTI — tai ne sunaikinti, bet vėl naujai atkurti. Mes niekad pilnai nesuvoksime, ko Įsikūnijimas dar tikisi iš pasaulio galimybių. Niekad nesudėsime pakankamai vilčių į augančią žmonijos vienybę...

ALFONSAS GRAUSLYS

PIRMOSIOS SESIJOS DARBAI

Visuotinio Bažnyčios Suvažiavimo pirmoji sesija tęsėsi nuo 1962 m. spalio mėn. 11 d. iki gruodžio mėn. 8 d. Įvyko 36 bendri susirinkimai, kurių metu apie 1100 dalyviu pareiškė savo nuomonę svarstomais klausimais. Balsuota 33 kartus.

Medžiaga svarstymams buvo ruošiama trejetą metų specialių komisijų. Ji lieti tikėjimo ir dorovės, vyskupų ir vyskupijų valdymo, Rytų Bažnyčios, sakramentų, dvasiškuos ir tikinčiųjų, vienuolių, misijų, liturgijos, seminarijų, katalikiškų mokslo įstaigų, pasauliečių apaštalavimo bei spaudos reikalus. Pirmoje sesijoje buvo apsvartyta tik maža dalis paruoštos medžiagos.

KRIKŠČIONIŲ VIENYBĖ

Krikščionių vienybės klausimu buvo ruošiamos trys atskiros programos trijų komisijų: Rytų Bažnyčios Komisija, sekretoriatas krikščionių vienybei skatinti ir Teologijos Komisija. Šioje sesijoje buvo svarstoma tik Rytų Bažnyčios paruošta programa. Joje buvo rasta nemaža trūkumų. Nuspręsta sujungti trijų komisijų ruošiamas programas į vieną, tinkamiau išreikštą teologišku, pastoraciniu, liturgišku bei psichologišku atžvilgiu.

MASIŲ KOMUNIKACIJOS PRIEMONĖS

Svarstant masių komunikacijos priemonės, t. y. spaudos, kino, filmų, radijo ir televizijos, pirmiausia pabrėžta jų didelė svarba. Juk šiandieniam pasaulyje yra 8.000 dienraščių su 300 milijonų skaitytojų; 22.000 savaitraščių ir mėnesinių žurnalų su 200 milijonų prenumeratorių. Kasmet pa-

gaminama 2500 kino filmų, kuriuos aplanako 17 milijardų žmonių per metus. 6.000 radijo stočių pasaulyje klausosi 400 milijonų žmonių ir 1.000 televizijos stočių programų žiūri 120 milijonų žmonių. Kadangi tos visos priemonės galingai veikia žmones, Bažnyčia yra jomis suinteresuota. Buvo pasisakyta, kad per jas pasaulis nebūtų nudorovinamas ir kad jos būtų naudojamos apaštalavimui. Be to, buvo svarstomas tarptautinės katalikiškos žinių agentūros steigimas. Nors Susirinkimas Sekretoriato principiniams dėsniams pritarė, tačiau paruošta programa liko grąžinta aiškesniam formulavimui.

APREIŠKIMO ŠALTINIAI

Teologinės Komisijos pateikta Apreiškimo šaltinių schema susilaukė didžiosios Susirinkimo dalies aštrios kritikos ir atmetimo. Susirinkimas pasisakė už tų klausimų pagrindinį peržiūrėjimą ir jų naują formulavimą, nes pateiktasis buvo visai neatsižvelgęs į šio Suvažiavimo pastoracinius tikslus. Prie to atmetimo prisidėjo ir pats popiežius. Tuo būdu, kard. Ottaviani, Teologinės Komisijos Pirmininkas, kuris pateiktą formulavimą gynė, susidūrė su Susirinkimo pasipriešinimu.

Pasisakiusieji diskusijose pareiškė, kad šis formulavimas yra per daug negatyvus, sustingęs savo scholastinėse sąvokose, todėl negyvenimiškas, nepritaikytas pastoraciniams tikslams, kad jame visai neatsižvelgiama į krikščionių kitatikių skirtingą galvosena, kad reiktų tokių formulavimų, kurie jiems būtų suprantamesni ir kurie įgalintų pokalbį tarp katalikų ir kitų krikščionių užmegzti.

Kiti Susirinkimo dalyviai nurodė tų formulavimų nepilnumą, nes daug labai svar-

MES ŽIŪRIME į mūsų laikus bei jų įvairius priešingus pasireiškimus su dideliu švelnumu ir troškimu pasiūlyti šios dienos žmonėms draugišką, išganingą ir viltinę žodį, kurį Kristus atnešė į pasaulį...

Paulius VI

bių klausimų ten visai liko nepaliesta, kaip pav. išganyto klausimas prieš Apreiškimą, nekrikštytųjų likimas ir t. t.

Daug šviesos į šiuos klausimus įnešė, tolimesniais jų vystymui gaires nustatė, būsimam gyvenimiškesniam formulavimui sąlygas ir dėsnius nurodė vysk. de Smedt. Reikia, anot jo, teologinius klausimus formuluojant, pažinti šiandienę stačiatikių ir protestantų teologiją, reikia žinoti, ką jie apie katalikų teologiją mano ir kas, jų manymu, pas katalikus per trumpai ir abstrakčiai nusakyta. Reikia įsisąmoninti mūsų šiaurinės teologinės terminologijos sunkiai suprantamą aiškinimą ir pagalvoti apie lengviau suprantamą biblinę – patristinę kalbą. Pagaliau vysk. de Smedt išskėlė tos schemas paruošimo trūkumus, kurie kilo dėl to, kad Teologijos Komisija nebendradarbiavo su Sekretoriatu Krikščionių Vienybei skatinti.

Diskusijos Apreiškimo šaltinių klausimu baigėsi popiežiaus Jono XXIII įsiterpimu, sudarant specialią komisiją, susidedančią iš Teologinės Komisijos ir Sekretoriato krikščionių vienybei skatinti narių. Tai komisijai vadovauti paskirti tų komisijų vedėjai kard. Ottaviani ir kard. Bea. Tos Komisijos uždavinys yra paruošti naują schemą, kurioje būtų atsižvelgta į Susirinkimo dalyvių daugumos kritiškas pastabas.

BAŽNYČIA

Vėliau buvo pateikta tos pačios Teologinės Komisijos paruošta schema apie Bažnyčią. Toje Konstitucijoje buvo liečiami ir aptariami tokie klausimai, kaip Bažnyčios uždaviniai žemėje, jos reikalingumas išganymui ir dalyvavimas joje, vyskupų padėtis Bažnyčioje, jų pareigos, vienuoliai ir pasauliečiai, mokomoji Bažnyčios galia, autori-

tetas ir t. t. Svarbiausias ir esmingiausias Susirinkimo uždavinys buvo giliau ir gyvenimiškiau aptarti Bažnyčios prigimtį, jos sąvoką ir uždavinius šioje žemėje. Kaip tik šito ir visos eilės kitų aktualių dalykų Susirinkimas šioje Konstitucijoje nerado. Štai kodėl diskusijose buvo reikalaujama gilesnio Bažnyčios aptarimo. Susirinkimo dalyviai pasisakė, kad būtų ryškiau aptartos vyskupų ir konferencijų galios, eilinių tikinčiųjų kunigiškoji ir tikėjimą pasaulyje išlaikančioji vertybė, o taip pat ne tik Bažnyčios teisės, bet ir jos pareigos, žmonijai tarnaujant.

Taip pat reikalauta, kad ir pati formulavimo kalba būtų mažiau juridinė, labiau pastoracinio pobūdžio.

Svarstant Bažnyčios konstituciją, ypač buvo keliamas vyskupų kolegiškumas – jų ryšys su Apaštalų Kolegija, pasaulio vyskupų atsakomybė už visuotinės Bažnyčios likimą, jų drauge su Popiežium dalyvavimas Bažnyčios valdyme, vyskupų konsekracijos sakramentiškumas ir t.t. Susirinkimas reikalavo, kad ir pasauliečių vaidmuo Bažnyčioje būtų pabrėžtas ta prasme, kad jie nėra vien tik bažnytinės hierarchijos uždavinių vykdytojai, bet ir Dievo Karalystės pasaulyje statytojai.

Belgijos kard. Suenens priminė, kad Bažnyčios tema yra pats svarbiausias klausimas ir kad visi kiti teologiniai klausimai yra tik Bažnyčios išvidinio ir išorinio gyvenimo išsiskleidimas. Kritikuojant formulavimą apie Bažnyčią, iškelta ir tai, kad jame visai neatsižvelgta į Rytų Bažnyčios Tėvų mokslą šiuo klausimu, kad jame Vakarų klasiškoji teologija liko nustumta į šalį ir kad labiausiai buvo vadovaujamosi XIX šimtmečio teologija (kuri buvo mažiausiai kūrybinio, o labiausiai gynimosi pobūdžio – A. G.). Reikalauta, kad Bažnyčia būtų

pavaizduota ir kaip Kristaus Mistinis Kūnas, ir kaip Kristaus Sužieduotinė bei Dievo tauta. Reikėtų duoti pajusti ir tai, kaip per Bažnyčios veikimą reiškiasi gyvasis Kristus.

Kard. Lercaro skatino Bažnyčios gyvenime, pavieniuose nariuose, bendruomenėje bei išoriniame kulte įnešti Kristaus neturto ir paprastumo, kad tuo būdu neturtingųjų masės pajustų Bažnyčios skelbiamą Kristų. Reikėtų labiau pavaizduoti ir Kristaus meilę – tą Bažnyčios sielą, nes meilės tarnyba yra Bažnyčios uždavinys.

Susirinkime pasisakyta ir už tai, kad moksle apie Bažnyčią būtų darniai sutaiškinti autoriteto, jam paklusnumo ir asmens laisvės dėsniai. Reikalauta ir to, kad pasauliečiai specialistai būtų kviečiami į Susirinkimo Komisijų darbą.

Nenuostabu, kad po tokios kritikos, pastabų ir reikalavimų buvo nuspręsta Konstituciją apie Bažnyčią naujai pertvarkyti ir vėl svarstyti antroje sesijoje. Klausimas apie Mariją buvo prijungtas prie Bažnyčios schemas.

LITURGIJA

Pradžioje paaiškinsime apie liturgijos sąjūdį, kad geriau suprastume Suvažiavimo nutarimų svarbą.

Liturginio sąjūdžio dvasią nusako Pijaus X žodžiai: "pirmasis ir nepamainomas tikros Kristaus dvasios šaltinis yra aktyvus dalyvavimas šventose Bažnyčios paslaptys".

Pastaraisiais šimtmečiais dauguma tikinčiųjų nutolo nuo Bažnyčios liturgijos, kuri jiems tapo nesuprantama ir tolima. Vietoj šios maistingos dvasinės duonos, jie ėmė misti įvairiomis privatinio pobūdžio dievotumo pratybomis. Jei ir buvo tais laikais rūpinamasi liturgija, tai tik jos puošnumu, o ne prie žmonių priartinimu. Štai kodėl liturgijos sąjūdžio tikslas yra padaryti liturgiją tikintiesiems suprantamą, gyvenimą tvarkančiu ir juos dvasiškai maitinančiu pradū. Todėl ji turi pasidaryti jiems prieinamesnė, permatomesnė ir gyvenimiškesnė.

366

Liturgijos Konstitucijos vedamųjų dėsnių priėjimas buvo apčiuopiamiausias pirmosios sesijos vaisius. Tie dėsniai lietė liturgijos esmę ir reikšmę Bažnyčiai bei tikintiesiems, jų sąmoningą dalyvavimą liturgijoje, jos atitikimą tautinėms tradicijoms, liturginės dvasios ugdymą bei apaštalavimą.

**Privalomuose dalykuose – vienybė;
neaiškiuose – laisvė;
visuose – meilė.**

J o n a s XXIII

Daugiausia diskusijų sukėlė trys pagrindiniai klausimai, būtent, 1) vietinių tautinių kalbų naudojimas vietoj lotynų kalbos; 2) didesnių sprendžiamųjų teisių suteikimas vyskupų regionalinėms konferencijoms ir 3) tinkamų liaudies pradų įjungimas į liturgiją.

Norintieji lotynų kalbą liturgijoje palikti pabrėžė, kad toji kalba išreiškia Bažnyčios vienybę, kad jos aiški ir nusistovėjusi terminologija tinka dogmatiniams formulavimams ir t. t. Vietinių kalbų įvedimo šalininkai tvirtino, kad, tik tas kalbas liturgijoje vartodami, priartinsime tikinčiuosius prie pačios liturgijos, juos į sąmoningą dalyvavimą įtraukdami.

Labai įdomiai tuo klausimu pasisakė graikų katalikų patriarchas Maximos IV Saigh, kuris laikomas pirmuoju po popiežium garbės atžvilgiu Katalikų Bažnyčioje. Jis aiškiai ir pagrįstai pasisakė už vietinių kalbų įvedimą. Anot jo, Vakarų Bažnyčia skiria perdidelę reikšmę lotynų kalbai. Juk ir Kristus aukojo pirmąją eucharistinę auką savo gimtoje aramėjų kalboje. Negalima įsivaizduoti nei apaštalų, besimeldžiančių tikintiesiems **v i s i š k a i** nesuprantama kalba. Anot jo, Romos Bažnyčia iki III amžiaus vidurio vartojo graikų kalbą, nes tikintieji šia kalba tuomet kalbėjo, ir tik tada ją pakeitė į lotynų kalbą, kai tikintieji pradėjo lotyniškai kalbėti. Tad ar nereikėtų ir šiandien tokio dėsnių laikytis? Tik viduramžiais, kai lotynų kalba pasidarė oficiali Romos imperijos kalba, tada ir Bažny-

Poetui

M. VAITKUI

80

M E T Ų

ĮMET SPALIO 27 D. poetui ir visuomeninkui kan. Mykolui Vaitkui sukako aštuoniasdešimt metų. Šiuo laiku jis eina vienuolyno kapelionio pareigas Peace Dale, R. I., Jungtinėse Amerikos Valstybėse. Sukaktuvininkas gimė 1883 m. spalio 27 d. Gargžduose. Mokėsi Gargžduose, Palangoj, Liepojoj, Kunigų Seminarijoj Kaune, Akademijoje Petershurge (1906-1908) ir Innsbrucke (1908-1909). Plati ir gausi jo erudicija liečia literatūrą, istoriją, kultūrą, socialini ir politinių gyvenimą, teologiją ir filosofiją. Be kunigo pareigų, M. Vaitkus ilgą laiką bendradarbiavo su Jakštu Šv. Kazimiero Draugijoje kaip leidyklos redaktorius. Redagavo "Bažnytinę Apžvalgą", "Ganytoją", "Žvaigždę". Dėstė literatūrą Metropolinėje Kunigų Seminarijoj ir religiją Meno Mokykloje.

M. Vaitkus yra jautrios sielos poetas, vienas vyriausių pomaironinės poezijos atstovų, iki gelmių paliestas krikščioniškos pasaulėžiūros ir gamtos grožio pradų; apysakininkas, dramaturgas, muzikas ir teatro kritikas. Per gražų savo amžių sukaktuvininkas yra parašęs virš 20 knygų. Pirmieji jo raštai pasirodė "Vienybėje" 1906 m. Jis plačiau reiškėsi nuo 1907 m. "Draugijoje", vėliau – "Vaivorykštėje", "Viltyje", "Laisvėje", "Ryte", "Židinyje" ir kitur. Žymesnieji jo poezijos kūriniai yra šie: "Margumynai" (1911), "Šviesūs krislai" (1913), "Liepsnelės" (1921), "Nušvitusi dulkė" (1933), "Vienatvėje" (1952), "Alfa ir Omega" (1963); poemos: "Laimė", "Upytė", "Brėkšta", "Genijus ir Meilė"; dramos veikalai: "Žvaigždės duktė", "Žaibas ir mergaitė"; romanas: "Tvanas" (1927); apysakos: "Auštant" (1940), "Rytmečio žygiai" (1944); satyros: "Rakštys". Išvertė šv. Augustino "Išpažinimus" ir kita. Be to, parašė didelį pluoštą savo atsiminimų.

čia padarė ją sava kalba. Tuo tarpu, anot patriarcho, Rytuose iš viso nėra buvę liturginės kalbos klausimo, nes juk kiekviena kalba yra liturginė, remiantis Psalmistu, kuris visas tautas kviečia Dievą garbinti. Rytiečiai neišsivaizduoja tokios galimybės, kad susirinkę melstis tikintieji negalėtų suprasti kalbos. Lotynų kalba yra mirusi, Bažnyčia gi yra gyva ir todėl gyvos kalbos reikalinga. Štai kodėl patriarchas pasiūlė tekstą "lotynų kalbos vartojimas Vakarų liturgijoje paliekamas" pakeisti į "lotynų kalba yra pirmoji ir oficiali Romos apeigų kalba". Tai reiškia, kad šalia jos gali būti ir vietinės kalbos.

Nesigilinsime čia į kitų liturginių klausimų diskusijas, būtent, dėl Mišių apeiginės sudėties, didesnio aiškumo ir paprastumo, dėl gausnio Šv. Rašto įvedimo į Mišias, dėl vietinių kalbų vartojimo, paliekant lotynų kalbą tik Mišių Kanone, dėl Komunjijos abiem pavidalais įvedimo bent iškilmingesniais atvejais ir t. t. Neliesime čia ir diskusijų dėl brevijoriaus reformos, dėl bažnytinių metų eigos, dėl įvedimo pastovios Velykų dienos ir t.t., nes tie dalykai galutiniam apsvarstymui liko grąžinti Komisijai ir jų priėmimas atidėtas antrajai sesijai. Mums pirmoje vietoje reikia susipažinti su jau priimtos Liturginės Konstitucijos pir-

Mykolo Vaitkaus 80 metų sukaktuvių proga šiame numeryje talpiname jo keletą eilėraščių. Fragmentiškai, bet prasmingai jie išreiškia paties poeto gyvenimo tikslą: ar savo gyvenimo mariuose momentuose ("Bangos... bangos...", 387 psl.), ar skaudžioje atsisveikinimo valandoje ("Mirksnio žvaigždės", 389 psl.) ar net liūdname tolimos tėviškės prisiminime blizgančių švenčių metu ("Kalėdų eglutė", 371 psl.), poetas nujaučia Tą, kuris jam kužda – "Aš čia..." ("Pasitikėjimas", 390 psl.); kuriam ieško dovanos, "kas Tavęs būt verta" ("Rasos lašą", 376 psl.), ir kuris jį skatina kitus grožiniu žodžiu kviesti Ten, kur "skaisti žvaigždė plevena, naktį šviešių viltį mena..." ("Į Betliejų", 369 psl.).

mojo skyriaus mintimis. Tai pagrindiniai liturginės reformos dėsniai.

Tos Konstitucijos įžangoje pasisakoma, kad Susirinkimas, norėdamas tikinčiųjų krikščionišką gyvenimą pagilinti, visų tikinčiųjų Kristumi susivienijimą paskatinti ir visiems žmonėms kelią į Bažnyčią parodyti, numato, kad tam visam reikia bažnytinės įstaigos, kiek tam Bažnyčia turi galios, liturgiją keisti ir mūsų laikams pritaikyti. Štai kodėl reikia naujinti liturgiją. Už tai ir pirmasis konstitucijos skyrius yra įvardintas "Bendrieji dėsniai šv. liturgijai atnaujinti ir ugdyti".

To konstitucijos skyriaus pradžioje aiškinama, kad pati liturgijos esmė jau rodo, kaip ji svarbi krikščioniškam gyvenimui ir Bažnyčiai. Juk, anot popiežiaus Leono XIII ir Pijaus XII, Bažnyčia, gimusi iš Kristaus šono žaizdos, yra nuostabus sakramentas ir išganymo įrankis. Tą išganymą Bažnyčia vykdo Mišių auka ir sakramentais, t. y. liturgija. Kristus pasilieka Bažnyčioje Eucharistijos pavidalu, kunigo asmenyje ir bendrai sakramentuose, bet ir savo žodyje ir bendruomenės maldoje. Taip per liturgiją Kristus vykdo savo kunigystę ir todėl kiekvienas liturginis veiksmas yra šventas ir išganingas.

Toliau Konstitucija kalba apie tikinčiųjų veiklaus dalyvavimo liturgijoje pagrindą, būtent, jų krikštu įgytą kunigišką pobūdį, kuris duoda jiems teisę ir pareigą li-

turgijoje dalyvauti. Visi kiti teologiniai mokslai turi būti rišami su liturgija ir seminarijų auklėtiniai turi būti auklėjami liturginėje dvasioje.

Tolimesnėje ir svarbiausioje pirmojo skyriaus Liturginės Konstitucijos tąsoje kalbama apie liturginį atsinaujinimą ir reformą. Čia nurodoma, kad liturgiją tvarkyti tegali Bažnyčia – taigi Apaštalų Sostas ir tam tikrose ribose vyskupų teritorinės konferencijos. Naujų liturginių apeigų įvedimas turėtų iš esančių apeigų organiškai vystytis, augti. Šv. Raštas ir meilė jam turi duoti reformai toną. Pagaliau, reikia, neatidėliojant, specialistų pagalba remiantis ir pasaulio vyskupų atsiklausiant, patikrinti liturgines knygas ir jas naujai išleisti. Čia reikia pastebėti, kad į reformos pravedimą visur įtraukiami vyskupai, kai tuo tarpu dar artimoje praeityje tie dalykai buvo autoritetingai Romos Apeigų Kongregacijos tvarkomi.

Nors Dievo garbinimas yra pirmasis liturgijos uždavinys, tačiau per ją skelbiamas ir Dievo žodis. Todėl Šv. Raštas turi būti vispusiškiau liturgijoje pristatomas. Pamokslai Mišių metu turi labiau remtis Šv. Raštu. Kur trūksta kunigų, diakonai arba kiti vyskupo įgalioti asmenys galės skelbti Dievo žodį.

Nors lotynų kalba Romos apeigose principiniai paliekama, tačiau žmonių naudai galima vartoti vietines kalbas kai kuriose

Į BETLIEJŲ

MYKOLAS VAITKUS

Tylūs toliai aidą lieja:
"Bėkit, broliai, į Betliejų:
ten Aukštybė prakartėlėj,
ten Šviesa nakties šešėly".

Einam to stebuklo, broliai,
kur žvaigždelem mirga toliai,
kur briljantais virpa sniegas
ir upelis, tyliai bėgas!

Mum skaisiti žvaigždė plevena,
naktį šviesią vilti mena;
ilgesys – jos žvains vardas,
Meilės meile skaisčiai verdas.

KALĖDŲ EGLUTĖ

MYKOLAS VAITKUS

*Kalėdų eglute, blizgais apžvaigždėtoji,
liepsnelėms bešypsant marguos gardumynuose,
tu rymai taip tyliai garbingoje vietoje,
linksmajam būrely viena nusiminusi.*

*Išplėšė tave iš giružės gelmingosios
ir metė į vietą šių tolimą, svetimą,
kur slenka lyg nuobodis valandos tingiosios
ir viltį sugrižti pas motiną atima...*

*Tu mano sesuo, nes ir tu apgailėtina:
mus bloškė likimas į sopulio sietuvą;
tave iš giružės gimtosios išvietino,
man atėmė šventąją motiną Lietuvą...*

*Man primeni tu jos naktužės atodūsi,
giružių svajas ir mėnulio žavėjimą,
žvaigždes, kur tau kužda ką amžina, rodosi,
ir gilųjį grožį, mėlynės tau liejamą ...*

Mišių dalyse ir sakramentų teikime. Konkrečiau nuspręš vietos vyskupai, kurių sprendimus turės patvirtinti Apaštališkasis Sostas.

Misijose papročiai, nesurišti su klaidomis ir prietarais, galės būti įvesti liturgijon. Taip paliekamos atviros durys toms tautoms susidaryti apeigas, skirtingas nuo Romos liturgijos.

Pabaigoje pareiškama, kad reikia vyskupijose steigti pastoracinius - liturginius institutus, kurių darbuose galėtų dalyvauti ir specialistai pasauliečiai.

PIRMOSIOS SESIJOS UŽBAIGIMAS

Pirmoji sesija buvo iškilmingai užbaigta Šv. Petro Bazilikoje gruodžio 8 d. Nors popiežiaus Jono XXIII sveikatos stovis blogėjo, tačiau gruodžio 7 ir 8 d. jis pasakė užbaigiamąsias kalbas. Gruodžio 7 d. pilnates darbo posėdžio pabaigoje trumpoje kalboje jis padėkojo visiems už atliktą darbą, drauge pasigėrėdamas, kad darbas vyko

meilėje ir tiesoje. Gruodžio 8 d., Marijos Nekalto Prasidėjimo šventėje, Mišioms baigiantis, popiežius pasakė kiek ilgesnę kalbą. Prisimindamas tas Marijos garbei skirtas dienas, spalio 11 d. ir gruodžio 8 d., kurio mis Susirinkimo pirmoji sesija prasidėjo ir baigėsi, jis pabrėžė, kad Bažnyčioje dideli dalykai vyksta Marijos globoje. Pirmąją sesiją jis įvertino, kaip įžangą į Susirinkimo darbus. Tai buvo pasaulio vyskupų susipažinimas, ryšių užmezgimas ir pirmosios pratybos tokį darbą dirbti. Kilusieji nuomonių skirtumai padėjo nušviesti tiesą tikra šviesa ir parodė pasauliui šventąją Dievo vaikų laisvę Bažnyčioje. Žvelgdamas į tą devynių mėnesių pertrauką iki antrosios sesijos, popiežius nurodė, kad tai bus darbo laikotarpis, kad komisijos dirbs, kad specialiai sukurta komisija visus darbus derins. Jis priminė, kad ir vyskupai patiektus klausimų formulavimus studijuos. Su viltimi žvelgdamas į ateitį, į Susirinkimo pravedamą atnaujinimą – į tas "naująsias Sekmines", popiežius atsisveikino su pirmosios sesijos dalyviais.

PASAULIEČIAI IR SUVAŽIAVIMAS

KĘSTUTIS TRIMAKAS, S. J.

Suvažiavimas ... ir pasauliečiai

Visuotinis Bažnyčios Suvažiavimas savo esme yra visų vyskupų susirinkimas svarbiausiems Bažnyčios reikalams aptarti. Tačiau visais laikais buvo jaučiamas ir pasauliečių susidomėjimas, o neretai ir jų tiesioginė ar netiesioginė įtaka. Ne vieną kartą istorijos bėgyje iškilę pasauliečiai yra ir dalyvavę tokiuose Suvažiavimuose.

Televizijos interview programoje penkis pasaulio kontinentus reprezentuojamiems kardinolams buvo pastatytas klausimas: "Kuri, Jūsų nuomone, yra svarbiausia problema šiandieninėje Bažnyčioje?" Europą atstovaujantis Belgijos kardinolas Suenens atsakė: "Kaip padaryti pasyvius katalikus aktyviais".

Viena iš svarbesnių to pasyvumo priežasčių yra

ta, kad tiek pasauliečiai, tiek dvasiškiai laikė, kad Bažnyčios reikalai yra beveik išimtinai dvasiškijos reikalai. Iš to, kaip amerikietis Manchesterio vyskupas Primeau sako, buvo susidaręs "įspūdis, kad pasauliečiai yra tik tam, kad tikėtų, melstųsi, paklustų ir užmokėtų".

Tačiau krikščionybėje visada slypėjo – tiesa, nevienodai iškeliamą – garbingą pasauliečio padėtį Bažnyčioje. Vykstant Suvažiavimui, patys vyskupai tai vis ryškiau iškelia. Štai Senso arkivyskupas Rene Louis Stourm pasakė: "Kadangi pasauliečiai turi savo specialią ir nepakeičiamą vaidmenį Bažnyčioje, jie prašosi būti traktuojami kaip suaugę; būti pilnai informuojami apie tai, kas vyksta; jaustis, kad jiems yra patikėtas tikrai atsakingas darbas; daugiau dalyvauti Bažnyčios gyvoje

veikloje. Tie prašymai yra pilnai teisėti".

Kardinolas Suenens, š. m. spalio 8 d. spaudos konferencijoje pripažino, kad "visi pakrikštytieji yra lygūs ir dvasiškija negauna jokio virškrikšto. Be to, dvasiškija ir hierarchija yra tam, kad žmonėms tarnautų, ne virš jų dominuotų". Kitų vyskupų taip pat buvo patvirtinta, kad Bažnyčia nėra piramidė su popiežiumi kaip viršūne, vyskupais ir kunigais – po jo, o pasauliečiais – apačioje; bet kad visi bendrai sudaro Dievo tautą, tik su skirtingais, vieni kitus papildančiais, vieni kitiems patarnaujančiais uždaviniais.

Iš viso to sekė pirmoji konkrety išvada: grupė žymių pasauliečių veikėjų buvo pakviesta į Suvažiavimą. Jie dar neturėjo galimybės kalbėti pačiame Susirinkime, bet ne vienas vyskupas atsiklausia jų

Nors pirmosios sesijos nutarimų buvo nedaug, tačiau, kardinolo Lienard žodžiais, "nematomų vaisių rinkinys yra milžiniškas". Prie tų vaisių priklauso pasaulio vyskupų broliškas bendravimas, davęs jiems visuotinės Bažnyčios pulso pajutimą. Susirinkimam suvažiavę vyskupai pajuto savo galią Bažnyčios valdyme, kad jie stovi aukščiau Romos Kurijos, ypač Visuotinio Suvažiavimo metu; juk ir Bažnyčios įstatymuose sakoma, kad "Visuotinis Susirinkimas turi aukščiausią valdžią visuotinėje Bažnyčioje" (kanonas 228), nes jis turi net įstatymų leidžiamąją galią; tuo tarpu Kurija turi tik vykdomąją. Ta galia dabar vyskupai ir pasinaudojo, siekdami visuotinės Bažnyčios vadovavimą padaryti mažiau centralizuotą

nuomonės aktualiais Bažnyčios gyvenimo klausimais.

... ir popiežius

Pasauliečių svarbą pabrėžia ir popiežius Paulius VI. Dar kardinolu būdamas, jis stipriai rėmė organizuotą pasauliečių veiklą – Katalikų Akciją. Kada jis, tapęs popiežiumi, 1963 m. liepos 26 d. prabilo į Italijos vyskupų Katalikų Akcijai įgaigalotinius, jo žodžiai buvo priimti kaip duodantys gaires visam pasauliui. Iš vienos pusės, popiežius skatino vyskopus ir kunigus "šiam apaštalavimo būdui parodyti pasitikėjimo". Iš kitos, pasauliečiams sakė imtis atsakingos iniciatyvos: "Pasauliečiai gali laikyti Katalikiškąją Akciją savo nuosava veikla, ne tik jiems pavesta, bet taip pat jų pačių suformuota ir išlaikoma, savaime suprantama,

santykiuojant su hierarchija, jos klausant, jai padedant, bet ir veikiant savo iniciatyva ir atsakomybe. Tik tokia laikysena tinka Organizmui, siekiančiam išugdyti susipratusius bei subrendusius krikščionis".

... ir lietuviškos parapijos

Paskutiniojo Kultūros Kongreso metu buvo išneštos rezoliucijos daugiau įsijungti į tautinių parapijų veiklą, kad būtų jose išlaikytas lietuviškasis charakteris. Kun. P. Garšvos "Tautinė parapija išeivijoje" paskaitoje buvo pasiūlytos sekančios rezoliutyvinės išvados (žr. *Aidai*, 1963, rugsėjis, 285 psl.):

1. Kadangi lietuviškos parapijos yra vienas iš svarbiųjų lietuviybės išlaikymo veiksnių, reikia skatinti vi-

sus lietuvius būti tikrais savų parapijų nariais, aktyviai dalyvauti jų veikloje, lankytis tik lietuviams skirtose pamaldose ir stengtis daryti įtakos parapijų lietuviškam charakteriui išlaikyti.

2. Kadangi parapijų komitetai aktyviai prisideda prie parapijų išlaikymo ir jų išorinio charakterio nustatymo, reikalinga raginti visus veiklesnius lietuvius dalyvauti įvairiuose parapijų komitetuose ir gyvoje jų veikloje, tuo padedant parapijoms išlaikyti tautinį veidą.

3. Nepritardami negatyviai parapinės veiklos ir jos vidaus tvarkos kritikai, turime kviesti visus lietuvius konkrečiais darbais jungtis prie lietuviybės atgaivinimo lietuviškų parapijų gyvenime.

4. Reikia paskatinti visus lietuvius, turinčius mokyklinio amžiaus vaikų, ne tik

Romoje, daugiau tarptautinių, visapusiškesni, didesnėje visų pasaulio vyskupų įtakoje.

Susirinkime taip pat išryškėjo didėjančis supratimas ir nusistatymas tik esminius dalykus palikti, o pagelbinius pagal šių laikų reikalavimus pakeisti ir pritaikyti. Tas ypač liečia liturgines apeigas ir pastoracinius metodus.

Krikščionių nekatalikų stebėtojų dalyvavimas Susirinkime taip pat buvo svarbus įvykis. Tai pirmasis tokios rūšies oficialus kontaktas, pradėjęs gilesnį vieni kitų pažinimą, supratimą ir dialogą, vedantį prie vienybės. Tad nėra abejonės, kad prasidėjęs II Vatikano Suvažiavimas atvėrė naujus akiračius ir viltis krikščionių pasauliui.

"Aš esu atbaigtų dalykų viršūnė
ir apimu dar būsimus".

Walt Whitman

KĘSTUTIS BUTKUS, O.F.M.

ŽMOGUS

Žmogaus tikroji studija ir mąstymo objektas yra žmogus, nes tik jame Dievo atspindys nuostabiai susijungia su medžiagos pasauliu. "Žmogus yra suglausta pasaulio išraiška; jis pats savyje yra mažasis pasaulis, kuriame randama visa, kas yra didžiajame pasaulyje" (Šv. Pranciškus Salezietis: *Dvasinės Konferencijos*, 3). Nors jis, kaip žemės gyventojas, yra tik silpnas padaras grasinančioje visatos begalybėje, tačiau didesnis gamtos stebuklas už visą pasaulio sistemą ir savo sielos bei kūno susivienijimu paslaptingesnis už visatos sutvėrimą. Tik Senojo ir Naujojo Testamento apreiškime išryškėja jo tikroji esmė ir iškyla jo nepaprastas prakilnumas.

ŽMOGUS SENOJO TESTAMENTO ŠVIESOJE

Šeštąją tvėrimo dieną Dievas norėjo savo kūrybą vainikuoti tvariniu, kuris būtų kilnus protu, neribotas sugebėjimais, žavus formų judesy, elgesiu lyg angelas, suvoki-

mu lyg dievaitis, pasaulio grožis, gyvulių tobulybė, kad savo pakeltu giedriu veidu valdytų visa kita.

Dievas tarė: "Padarykime žmogų pagal mūsų paveikslą, panašų mums". *Ir Dievas sutvėrė žmogų pagal savo paveikslą. Pagal Dievo paveikslą sutvėrė jį, kaip vyrą ir moterį sutvėrė juos* (I Mozės 1, 26). Tris kartus Šv. Raštas pakartoja sutvėrimo žodį, lyg norėtų pasakyti, kad žmoguje atsispindi visa Švč. Trejybė. Ne žodžiu, kaip kitus tvarinius, bet savo rankomis Amžinasis Genijus suformavo žmogų ir jam įkvėpė savo dvasią. "Kai savo rankas uždėdame ant žmogaus, mes paliečiame dangų. Mes esame stebuklų stebuklas, didžioji nesunaikinama Dievo paslaptis" (Carlyle). "Tegul kiekvienas žmogus save laiko Dievo veiksmu, savo protą Jo mintimi, savo gyvenimą Dievo kvapu" (Bailey, *Festus*, poemos e. 162). Gimę žmonėmis mes negalime nei trokšti, nei pajėgti būti kas nors kilnesnio, didesnio

jungtis į parapijos narių eiles, bet ir dalyvauti parapiinių mokyklų tėvų komitetuose ar motinų klubuose, kad lengviau galėtų daryti įtakos parapiinių mokyklų lietuviškumui išlaikyti ir per mokyklas lietuvišką dvasią gaivinti parapijose.

Siūlomi darbai – svarbūs; jų motyvai – kilnūs. Prie jų reikia pridėti krikščioniškuosius, kad darbai taptų tikrai vaisingi.

Pasauliečiams reikia suprasti savo uždavinius Bažnyčioje ir jos mažesnėje ląs-

telėje – parapijoje, imantis, anot popiežiaus Pauliaus VI, atsakingos iniciatyvos.

Įvairiose lietuviškose parapijose rodomas prielankumas pasauliečių veiklai. Kai kur dar galima, Pauliaus VI žodžiais, daugiau "parodyti pasitikėjimo", rūpesčio ir pagalbos Katalikų Akcijai, ypač jaunimui, ir net grynai tautinėms organizacijoms, nes ir jos prisideda prie kilnių žmoniškų jausmų bei darbų puoselėjimo.

. . . ir moterys

"Kaip Suvažiavimas palies jūsų gyvenimą?" – "Niekaip," atsakė viena moteris, "nes nesu nei perdidelė optimistė, nei kvaila galvoti, kad vyskupai gali suprasti pasaulietes moteris". Žinoma, ne visos moteris tokios pesimistės. Kita atsakė kitaip: "Aš nujaučiu, kad tai padės mano vaikams auklėjime, darbo galimybose ir religinėje praktikoje mūsų modernaus pasaulio rėmuose".

SKVERBDAMIESI Į KALĖDŲ PASLAPTĮ, kad Dietas tapo žmogumi, negalime stebėtis vien Dievu; stebimės ir žmogumi... Kas jis?... Atsakymai – nors girdėti – pilnai niekad nesuprasti: daugiau pasakantys, negu galime suvokti. Kalėdos verčia mus naujai susimąstyti.

ar geresnio, kaip Dievo atspindį nešantys žmonės.

Dievas sutvėrė žmogų į savo panašumą laimei, viešpatavimui ir kūrybai su vaizduotės sparnuotu protu, aptarnaujamu jaučiančio organizmo.

Kaip laukiamas kunigaikštis pirmą kartą įžengia į savo karaliją, taip žmogus iš Dievo rankų žengia užimti jam paruoštą pasaulį. Dievas ant jo galvos uždeda visų tvarinių karūną "Tegul jis viešpatauja ant jūros žuvų, ant dangaus paukščių ir žvėrių, ant visos žemės ir visų tvarinių, kurie juda ant jos paviršiaus" (I Mozės 1, 26). Su dieviškuoju Dainiumi mes turime tarti: "Viešpatie, Tu sutvėrei mane nedaug žemesnį už angelus, garbe ir šlove apvainikavai mane, davei man valdžios ant visų savo rankų darbų, visa pavergei po mano kojomis" (Psalmė 8, 6-7). "Aš šlovinu Tave, kad taip nuostabiai padarei mane" (Psalmė 138, 14). "Aš matau, jog daug Tu vertinai jį, kad jį

taip apdovanojai: būdamas tik žemė, kad valdytų žemę, ant kurios jis vaikšto" (Henry Howard, *The Greatness of God*, Guiney, 75)-

Tik tol žmogus pasilieka ypatingas Bėgalinio atspindys, kol jis turi pašvenčiamąją malonę. "Ir ne tuo jis yra tobula būtis, sutverta į Dievo paveikslą ir panašumą, kad jis gyvena mirtingame kūne, bet kad viršija neišmintingus gyvulius protingos sielos dovana" (Šv. Augustinas, *De Doctrina Christiana*, I, 22, 20).

Tačiau pats žmogus panorio tapti Dievu, ne per Aukščiausiojo malonę, bet nuosava jėga, ir atsisėsti Tvėrėjo soste, po savo kojomis pamindamas Jo gyvenimo įsakymus. Per nuodėmę jis persiskyrė su Dievu, be kurio jo laimės rojus pasikeitė į erškėčius, gyvenimo dagių skausmus, veido prakaitą ir mirtį. Jo vientisa sudievinata būtis subyrėjo į griuvėsius, bet su prisikėlimo viltimi Atpirkėjuje. Dabar žmogus, tas nuostabus dan-

Barjerai buvo atkelti. Šalia vyskupų atsisėdo pasauliečiai vyrai – pradžioje bent klausytis. Netrukus Belgijos kardinolas Suenens pasiūlė pakviesti ir moterų. Pasiūlymui vyskupai pritarė plojimu. Kai šios eilutės pasirodys spaudoje į Visuotinį Bažnyčios Suvažiavimą gal jau bus pakviestos žymiosios katalikės veikėjos.

Ne tik dalyvavime, bet ir svarstomose temose šis neapsižiūrėjimas atitaisomas. Diskutuojant apie pasauliečių rolę Bažnyčioje, Naza-

reto melchitų arkivyskupas Georges Hakim pastebėjo, kad paruošta programinė medžiaga "taip tyli apie moterų rolę Bažnyčioje, kad susidaro išpūdis, jog jų visai nėra". Brazilijos vyskupas Giocondo Grotti pasakė, kad, jei moterys dalyvaus Suvažiavime, joms turi būti leista aktyviai dalyvauti.

Pradžia buvo padaryta prancūzų vyskupų. Savo konferencijon Romoje jie pakvietė kalbėti du pasauliečius: vyrą ir moterį. Ir

taip 120 kardinolų, arkivyskupų ir vyskupų akivaizdoje apie darbininkių moterų psichologines ir ekonomines darbo sąlygas jiems kalbėjo Prancūzijos Katalikių Darbininkių Lygos pirmininkė Monika Lahaye.

Dabar, kai moterys pradeda kardinolus mokyti, net pesimistiškiausios moterys nebegalės skųstis, kad Bažnyčia jas pamiršo. Nebegalės nei atsakyti, kad Suvažiavimas jų "niekaip" nepalies.

RASOS LAŠĄ

MYKOLAS VAITKUS

*Mano Dieve, Tėve, aš Tave taip myliu ...
Betgi kaip išreikšiu savo meilę tylią?
Kur nuskinsiu žodį, kurs Tau suskambėtų,
kaip nakties gilybė, žvaigždėmis gėlėta?...*

gaus ir žemės junginys, tampa majestotas, puolęs iki niekšiškumo; kvapi gėlė, virstanti nuodėminga sėkla; sugedimas, vertas pridingimo; silpnumas, valdąs jėgą (plg. J. H. Newman, *The Dream of Gerontius*, 291, 1866).

PUOLĖS ŽMOGUS BE DIEVO

Puolęs žmogus pasiliko visatos karaliumi, tik nuvainikuotu; tačiau nebe vien viršūne gyvojo pasaulio, kaip prieš puolimą, bet ir jos bedugne.

"Ribotas savo prigimtimi, begalinis savo troškimais, žmogus yra puolęs dievaitis, kuris prisimena dangų" (Alphonse de Lamartine, *Nuovelles Meditations Poetique*, II mąstymas, 1823).

Tačiau taip pat "tyliame skausme mes turime sustoti ant tamsios bedugnės žmoguje, jei mes džiaugiamės jo tyresnės vizijos atsiectomis viršūnėmis" (Thomas Carlyle, *Heroes and Hero-Worship*, I, 1840. V. 5). Su G. Cestertonu mes turime sakyti: jei netiesa, kad dieviška būtybė nupuolė, tai tikrai vienas iš gyvulių visiškai išsikraustė iš proto.

"Reliatyviai kalbant, žmogus yra iš visų gyvulių blogiausias, nesveikiausias ir pavojingiausiai nukrypęs nuo savo instinktų" (F. W. Nietzsche, *Antikristas*, XIV, 1888). Tik vienas žmogus gali įžeisti ir sužeisti savo artimą. "Liūtai nekovoja vieni prieš kitus; gyvatės neužpuola gyvačių, nei laukiniai gelmių milžinai neniršta prieš sau lygius. Tačiau didžioji žmogaus nelaimių dalis kyla iš jo bendrininkų" (Plinijus Vyresnysis, *Gamtos Mokslas*, VIII, 77).

"Visa žmonių giminės istorija, išskyrus truputį, susidaro iš prasikaltimų ir klaidų" (T. B. Macaulay, *Hallam, Edinburg Review*, 1928. IX). Dauguma istorijos didžiųjų asmenų išgarsėjo ne tiek kūryba, kiek sunaikinimu. Nežiūrint visos mokslo pažangos, žmogus dar nepajėgia net iš turimų medžiagų sukurti menkutės gyvos ląstelės, bet vienu mygtuku jis jau gali atpalaiduoti destruktyvią atomo energiją, kad susprogintų visą žemės rutulį ir nuo jo nušluotų kiekvieną gyvybę. Savo pozityvia kūryba jis yra mažesnis už liliputą, o sunaikinimo galia daugiau, negu genijus.

Pagaliau, kas gi yra žmogus ir jo gyvenimas? Savo jausmų apgaudinėjama sudvasinta dulkė, greitai grįžtanti į dulkes atgal, tarp tikrovės ir sapno slankiojās šešėlis, kurio gyvenimas yra kančios, džiaugsmo ir rūpesčių žemėlapis. Ir vis dėlto tas menkas tvarinys išdrįsta sukilti prieš dangaus bei žemės Majestotą!

ŽMOGUS NAUJOJO TESTAMENTO ŠVIESOJE

Nežiūrint nusidėjusio žmogaus žemumo, Dievas jį numylėjo ir pakėlė iš nuodėmės, parodydamas tuo dar didesnę meilę.

Pats amžių karalių Karalius gimsta Betliejaus tvartelyje ir miršta ant kryžiaus, kad vėl žmoguje nušvistų Dievybės atspindys, prarastas per nuodėmę. Iš dėkingumo už atliktą išganymo veikalą mes turime tarti su šv. Ignacu iš Antiochijos: "Šio pasaulio karalystės ir visatos ribos bevertės man. Geriau mirčiau dėl Jėzaus Kristaus, negu kad

*Ne, nerasiu žodžio sieloj neturtingoj,
kur, prieš saulę žvaigždės, blankios mintys dingo.
Galgi tad priimtum kokį žemės daiktą,
didžio Meilės Žodžio svajomis užkeiktą?...*

*Betgi kaip surasiu, kas Tavo būt verta,
kas nebūtų Tavo meilės rankos berta?
Kaip gi tad surasiu?.. Ašara man trykšta...
Gal būt, mano meilė Tau per ją išryškėtų?*

valdyčiau žemės turtus. Aš ieškau Jo, kuris mirė už mus; mano meilė Jam, kuris kėlėsi dėl mūsų išganymo" (*Laiškas Romėnams*, 6; antrame amžiuje).

Per Kristaus įsikūnijimą, kryžiaus kančią ir mirtį mes tapome "dalininkais dieviš-

kosios prigimties" (II Petro 1, 4). Šv. Jonas, meilės apaštalas, sako: "Žiūrėkite, kokią meilę Tėvas suteikė mums, kad mes vadinamės Dievo vaikais ir esame. Mylimieji, dabar mes esame Dievo vaikai: bet dar neapsireiškė, kas būsime. Mes žinome, jog, kada apsireikš, būsime į Jį panašūs" (I Jono 3,

1-2) Nuo tos akimirkos, kai kunigas krikštydamas ant mūsų galvos užliejo vandens, per pašvenčiamąją malonę mes tapome Dievo vaikais. Per tą pašvenčiamąją malonę mes tampame kosmo akimis, matančiomis Dievą. Per ją galime tapti kosmo širdimi, kuria plaka kūrybos pulsas dieviškajam Tėvui. Per ją galime būti rankos, statančios pasaulio šventovę savo Tvėrėjo garbei. Ji gali mums duoti lūpas, kuriomis skambėtų tvarinį jos džiaugsmo himnas Aukščiausiamam.

Ne žmonių garbės tituluose, bet Dievo įsūnijime yra mūsų tikrasis prakilnumas, garbė ir ateities laimė. Karalių ir valdovų įrašai nedaro metalo nei geresnio, nei sunkesnio; jį tik pinigų forma paleidžia į apyvartą. "Žmogus yra tik tas, kas jis yra Dievo akivaizdoje" (šv. Pranciškus Asyžietis).

Jei mes esame Dievo vaikai, tai ir Jo paveldėtojai; paveldėtojai kartu su Jėzumi Kristumi, kuriam viską pavedė dangiškasis Tėvas. Kartą mums priklausys ne tik žemė ir visata, bet ir pats Dievas, kaipo aukščiausias, amžinas ir begalinis Gėris bei kiekvieno gėrio Šaltinis. Jis bus mūsų sielos dangus. Todėl neveltui Šv. Raštas sako: "Ko akis neregėjo, nei ausis negirdėjo, nei į žmogaus širdį neįėjo, Dievas prirengė tiems, kurie Jį myli" (I Kor. 2, 9).

KRIKŠČIONIS IR RASINIS TEISINGUMAS

Iki šiol lietuviškoje spaudoje mažai keltas rasinis klausimas "L. L." buvo paliestas G. Kijausko, S. J., rugsėjo mėn. str. "Rasinis teisingumas ir dorovinė bei religinė krizė". Visa eilė žmonių tam pritarė tartu ir rašytu žodžiu (žr. taip pat šio numerio "Skaitytojo žodžio skyrių). Vis dėlto vienas asmuo atsiuntė porą laiškų, kuriuose išreiškė nusistebėjimą tiek ano straipsnio mintimis, tiek bendrai kunigų, Amerikos vyskupų ir net popiežių pasisakymais, užstojam negrų teises, kas, jam atrodo, yra ėjimas iš vien su komunistais. Jo nuomone, negrai yra iš prigimties žemesni už baltuosius; vienintelė išeitis būtų arba negrus iš Amerikos išvežti į Afriką, arba apgyvendinti juos atskiroje valstybėje (rašiusiam paprašius, jo laiškų nespausdiname).

Žmogiškieji ir krikščioniškieji principai yra aiškūs: teisingumas ir artimo meilė. Jie, o ne nuo vergovės laikų užsilikęs pažeminimas, yra išeities taškas. Tiesa, negalima užsimerkti blogybėms, kurių negrai turi; tačiau jie nėra įsikūnijęs blogis be vilties žmogiškesnėse sąlygose pasitaisyti. Blogis juose yra viena konflikto priežastis, bet ne vienintelė. Kita konflikto priežastis yra mūsų, baltųjų, negrus žeminantis žvilgsnis. To turime mes pirma atsisakyti. Konfliktas bus išrištas ne vien tik tada, kai negrus priimsime, jei jie taps kultūringi, bet ir kai juos priimsime, jei mes tapsime kultūringi.

Tų žmogiškųjų ir krikščioniškųjų principų šviesoje G. Kijauskas, S. J. pasisako apie esminę baltųjų ir negrų lygybę bei apie kitas priežastis, kodėl mes turime negrus užstoti.

Redaktorius

GEDIMINAS KIJAIUSKAS, S. J.

Krikščioniui skirta kiekviename amžiuje išpausti aiškią žymę istorijos tekimėje. Jam ypatingai tenka spręsti laiko krizes žmogaus gyvenime ir jas nušviesti Dievo gailėstingumu ir tiesa.

378

Krizės tašką šiandien pasiekė rasės teisingumo problema Jungtinėse Amerikos Valstybėse ir daugelyje kitų kraštų. Nerimtai galvotume, sakydami, kad tegul negras važiuoja į Afriką ir taip visi rasės klausimai iš-

sispręs. Būkime tikri, negras čia pasiliks. Problemos, susiję su rasių sugyvenimu, savaime neprapuls. Mums tik lieka geriau suprasti negrą, kuriam šios problemos labai realios ir skaudžios. Aišku, galime pasi-

traukti į saugų kiautą ir nesisieloti kitų žmonių kančia. Šio krašto krikščionys maždaug taip ir elgiasi.

Kai kurie baltieji ir dabar stebisi, kam čia negras demonstruoja ir kelia triukšmą: "Jis niekad taip gerai negyveno..." Greitai pristato duomenis: negrų uždarbis greitai kyla; daug negrų važinėja brangiais automobiliais; dvidešimt milijonų negrų Amerikoje turi daugiau automobilių, kaip šimtas penkiasdešimt milijonų Afrikos negrų ir du šimtai milijonų Rusijos gyventojų; be to, Amerikoje suskaičiuojama trisdešimt penki negrai milijonieriai.

AR NEGRAI TURI SAVO TEISES?

Vis dėlto, konkrečiame gyvenime juodaodis amerikietis neturi teisės gyventi ten, kur jis nori; valgyti ten, kur jis nori; eiti į mokyklą ten, kur jis nori; dirbti ten, kur jis nori. Jam lieka teisė paduoti į teismą savininką, kuris paneigia jam šiuos dalykus. Bet argi kiekvieną kartą, kai savininkas neparduoda lemonado butelį, eis negras į teismą? Greičiausiai pasitenkins getu.

Tomas Williams, gimęs Čikagoje, po pirmųjų gim-

nazijos metų siūlėsi darbui į vieną darbovietę. Susitarė per telefoną. Savininkas pažadėjo ir net pasakė, kiek mokės. Tomo širdis plakė greičiau, kai jis užpildė priėmimo raštą. Vėliau pristatė pasikalbėjimui. Jaunuoliui stovėjo prieš akis šviesi ateitis. Senstelėjęs, pražilęs savininkas tiesiog apstulbo, pamatęs prieš save juodaodį jaunikaitį. Vos dalį priėmimo rašto perskaitęs, jis ieškojo visokių priekaištų. Jų susitikimas pasidarė dirbtinas ir abiemis nemalonus. Savininkas nutarė, jog, negalint jaunuoliui vairuoti automobilio (tas nieko bendro neturėjo su darbu), darbo nebus. Tomas jautėsi be žado, labai paniekintas ir supykęs. Jam išeinant, baltieji darbininkai jį lydėjo keistomis akimis. Jie, tur būt džiaugėsi, kad jiems niekad taip neatsitiks. Savininkas, lyg norėdamas atitaisyti, ką buvo padaręs, siūlė jaunuoliui kelionpinigių. Jaunuolis stebėjo baltose rankose sidabrinį pinigėlį, kuriuo savininkas norėjo išpirkti šiam negrui kelią iš savo gyvenimo. Šiandien kelionpinigiai jaunuoliui primena Judą; tuo momentu jis jautė didelę gėdą.

Tūkstančiai panašių įvykių rodo, kuo negras šian-

dien laikomas Amerikoje: pusžmogiu. Juodaodis amerikietis gi reikalauja būti pripažintas pilnu žmogumi, kuris turi savo teises ir gali jomis naudotis laisvai. To jis siekia savo demonstracijose. Kai kurie baltieji jam atkerta: žiūrėk į Ralph Bunche, Marian Anderson, George Washington Carver ir visą eilę kitų pasižymėjusių negrų. Juos baltieji žmonės pripažįsta ir jie tai atsiekė be demonstracijų. Kodėl panašiai neįrodo savo vertę ir kiti negrai?

Neperseniai Barbara Fields rašė *The Washington Štai* laikraštyje, kad taip galvoja tik savotiški baltieji žmonės. Jie mano, kad negras turi būti mokslininkas genijus, jei jis nori valgyti tame pačiame restorane su vargingiausiu baltuoju; jis turi išsiskirti kaip Nobelio premijos laimėtojas, kad jam leistų pasinaudoti nešvariausiu gazolino stoties poilsio kambariu; išsiskirti iš kitų puikiausiu operos balsu, kad galėtų važiuoti su negabiausiu p a r d a v ė j u ; prašokti kitus Einšteino gabumais, kad galėtų sėdėti viename suole su nepažangiausiu baltuoju žmogumi.

Ką, iš tiesų, taip galvojančys baltieji sako? Negras turi stengtis gauti kaip atlyginimą tai, ką baltasis žmo-

NETEISINGA, kad vieni žmonės iš prigimties yra kilnesni, o kiti – žemesni. Visi žmonės yra lygūs savo igimtu kilnumu. Tad negalima jokiu būdu pateisinti rasinės diskriminacijos.

Jonas XXIII, "Pacem in terris"

gus paveldi kaip gimimo teisę; negras turi pirma pasirodyti kaip kuriozas, jog jam pripažintų gyvenime tas teises, kuriomis baltieji džiaugiasi vien tik gimdami žmonėmis.

Dabartinė negro padėtis yra itin skaudi. Jis yra baltų žmogaus kultūros kankinys ir, nežiūrint to, jam durys užtrenktos į tą kultūrą. Baisioji tragedija nupasakojama taip: baltieji varu įvarė negra į savo kultūrą. Jie nustatė priėmimo taisykles. Kada visi reikalavimai buvo patenkinti, jie paneigė negrui laimėjimą dėl vieno trūkumo: baltos odos.

AR NEGRAI TURI SAVO KULTŪRA?

Bet jei negrai lygūs baltiesiems, tai kur yra jų kultūra? Tokį klausimą atsakyti reikėtų pilnos knygos. Čia sustosime tik trumpai. Civilizacijų atsiradimui patiekiamas daug teorijų. Nacių istorikai sumini kaip priešžastis kraują, rasę ir šiaurietį žmogų. Marksistai viską suveda į ekonomiką. Kiti istorikai atmeta abi šias teorijas. Jie skiriasi detalėse, bet bendrai sutaria, kad civilizacijos kūrimo priežastys yra sudėtingos ir skait-

lingos, kurios nieko bendro neturi su spalva ir krauju. Iš tiesų, svarbiausias civilizacijos sukūrė skirtingų rasų ir spalvų žmonės.

Klimatas, geografinė padėtis, lenktyniavimas, svarbių problemų išsprendimas, kontaktas ir maišymasis, bendrai kultūros plėtimas ir daugybė kitų priežasčių prisideda prie kultūros atsiradimo. Tam tikrame istorijos laikotarpyje tauta, pavyzdžiui Graikija, pasiekia aukštą kultūros tašką; kitu metu (be jokio kraujo pakeitimo) ta pati tauta stovi gana žemai. Šiaurės tautos vėliausiai buvo civilizuotos ir tokios pasidarė tik susitikę su graikų-romėnų kultūra. Graikija, Egiptas, Persija, Sicilija, Kinija, Indija vienu laiku buvo civilizuočiausios pasaulio tautos, o kitu – labiausiai atsilikusios. Istorijos žinovai sutinka, jog nei kraujas, nei spalva čia nieko lemiančio neturi.

Modernioji etnologija ir archeologija atkasė keletą aukštų negrų civilizacijų Afrikoje, kurios buvo sukurtos prieš negro pavergimą. Šiauriečių proseneliai labai menką įnašą padarė į civilizaciją, kol nebuvo susitikę su Viduržemio Jūros kultūromis. Jei dykumos ir

džiunglės būtų trukdžiusios šį kontaktą, tur būt, dauguma iš mūsų nemokėtų nei skaityti, nei rašyti. Kultūra nėra vienos tautos ar rasės monopolis. Be to, tauta gali būti aukštai pakilus vienoje srityje, o žemai stovėti kitoje. Ar lyginsime Amerikos įnašą į muziką Italijos įnašui? Arba šių dienų Italijos įnašą į politiką Jungtinių Amerikos Valstybių įnašui? Matome kultūros istorijos sudėtingumą, tačiau spalva čia nieko nenulemia (žr. Tėvo C. J. McNapsy, S. J., *Let's Talk Sense About the Negro*, 1961).

Psichologinės ir sociologinės studijos Amerikoje rodo, kad negras jau nėra taip negabus, kaip kad segregacijos šalininkai tvirtina. Praveisti tyrimai parodė, kad baltieji iš Mississippi ir Georgia valstybių žemiau stovi už negrus, kurie gyvena Illinois ir Ohio valstybėse. Matome, kad juodųjų kontaktas su kultūra bei civilizacija ne tik pakelia jų bendrą išsilavinimą, bet atveria jiems galimybes susilyginti su baltaisiais (žr. Otto Klinberg, *Social Psychology*). Kas iš to seka? Ne spalva padeda žmogui žengti į priekį, o išsiauklėjimas bei pasinaudojimas duotomis galimybėmis.

MOKSLAS NEGALI užtikrintai tvirtinti, kad ši ar kita rasė yra kilnesnė ar žemesnė. Jis taip pat negali pareikšti, jog visos rasės yra lygios biologiškai ar kultūriniai. Tik žinome, kad kiekvienoje rasėje protinio pajėgumo skalė svyruoja nuo negabiliausių iki genijų.

Ernest E. Hooton, Harwardo antropologijos profesorius

KRIKŠČIONIS IR RASINIS TEISINGUMAS

Ar gali būti kas skaudesnio ir kenksmingesnio žmogaus dvasiai kaip žmogaus pasmerkimas dėl jo odos? Žala yra ne vien tik negrui, kuris pasmerkiamas, bet ir baltajam, kuris niekina kitame žmoguje Dievo paveikslą, paslėptą po juoda oda. Kur žmoniškumas ir krikščioniška meilė, kada juodaodis katalikas turi eiti į "juodųjų" bažnyčią, kadangi "baltieji" katalikai nenori kartu su juo melstis? Arba "juodasis" turi sėdėti specialioje bažnyčios vietoje ir eiti prie Dievo stalo tik tada, kai visi "baltieji" priėmę Kristų grįžta į savo vietą? Ir toks baltasis katalikas tiki, kad jis yra pašvenčiamoje Dievo malonėje...

Pagonys stebėjosi pirmųjų krikščionių dvasia: "Žiūrėkite, kaip jie vienas kitą myli". Šiandien jie tikriausiai piktinasi: "Mes girdime žodžius ant krikščionių lūpų, bet jų darbų mes nematome".

Mūsų laikų krikščioniui tenka ypatinga pareiga teisingai ir Evangelijos dvasioje išrišti rasinio teisingumo klausimą. Ilgiau miegoti jau nėra kada. Jei balta-

sis krikščionis ir toliau pasitenkins gražių pažadų pažėrimu, tai ateis komunistai ir kiti žmonės, kurie savo iškreiptiems tikslams panaudos negro teisingus reikalavimus.

Ypatingose lietuvių tremtinio sąlygose mums gal ir neteks tiesioginiai įsijungti į rasinių problemų sprendimą. Tačiau kiekvienas iš mūsų turėtume teisingai vertinti negro padėtį. Tėvai, kurie skiepija savo vaikuose rasinės neapykantos bei šališkumo jausmus, kenkia patiems savo vaikams. Nusistatymas prieš bet kokią rasę ar tautą visuomet paliks vaiką sužalotą; jo dvasia suparalyžuota iš mažens pasodintais neapykantos ir keršto diegais.

Mūsų tad pareiga aiškinti ypač jaunimui skaudžią negro padėtį istorijos perspektyvoje. Teisinga, kad negrai nusikalsta daugiau negu baltieji. Bet ar užtenka sustoti tik ties šaltomis statistikomis? Matome, jog istorijos bėgyje Amerikos negras buvo stumdomas; jo šeimos ryšiai sąmoningai ardomi; jis pats laikomas tamsoje; bet koks troškimas save patobulinti ar gyvenime prasimušti į priekį slopinamas; neduota jam progos pagerinti savo skur-

džią padėtį. Reikalaujame, kad negras pasirodytų išmintingesnis, negu mes esame, tolerantiškesnis, naršesnis, kilnesnis, mandangesnis. Statistikose dažnai randame tik dalį tiesos. Kiekvieną kartą, kai juodasis kitam ištraukia piniginę, tuoj užrašoma į knygas. Bet kai baltieji degina negro namus, kadangi jis registruojasi balsuoti, šie nusikaltimai nepakliūva į statistikas. Pagaliau žmogaus nepažeidžiamų teisių atėmimas ar suvaržymas be pateisinamos priežasties yra nusikaltimas prieš patį žmogaus asmenį. Tie nusikaltimai nesurašyti statistikose.

Juodaodį amerikietį išstūmė iš žmonių tarpo skaudi ir ilgai užsitęsusi praeities sistema — vergovė. Sugrąžinti jį į normalias vėžes užtruks ilgai. Pirmiausia daug kur reikės pakeisti šio krašto visuomenės veidą ir panaikinti įsisenėjusį neteisingą negro traktavimą, kuris jį atskiria nuo kitų žmonių ir pasmerkia vien tik dėl jo juodos odos. Pačiam negrui teks sparčiau save patobulinti, susirūpinti rezidencijos pagražinimu, savo uždarbio geresniu panaudojimu. Abiem rasėm bendradarbiaujant, bus galima tikėtis geresnių vaisių.

VYRAMS

Ir moteris nori pakilt virš kasdienybės

MOTERIMS

Ar mes savęs nepervertiname?

• Ir moteris nori pakilti virš kasdienybės

Kaip gera būtų, jei vyrai, pripažindami, kad moteris yra apdovanota jautria širdimi ir intuicija, dažniau prisimintų, jog mums taip pat duota ir galia protauti bei laki vaizduotė.

"Nebeskrajok padangėmis..." – ir viskas bus gerai. Parafrazuoju p. Alšeno straipsnyje ("Moteriška moteris...", L. L., 1963, spalio, 310 psl.) tilpusį vieno vyro patarimą savo žmonai. Man šis jo išsireiškimas priminė kai kurių vyrų nusistatymą prieš žmonos stengimąsi pakilti truputį aukščiau kasdienybės. Gal p. Alšeno minėtos šeimos tragedijoje ta frazė turėjo kitą prasmę – nežinau; tačiau ji mane paskatino pagalvoti sekančia linkme.

Per dažnai vyrai mano, kad moteris yra tik "emocijų maišelis", nepagalvodami, kad ir ji gali būti gyvenimo išmesta iš pusiausvyros. Esti moters gyvenime laikotarpiai, kada ji ypatingai reikalinga supratimo, ypač, kai ji netoli keturiasdešimties. Ji yra tuomet tokiame fiziologiniame ir psichologiniame stovyje, kad reikalingas didelis taktas, atlaidumas ir supratimas iš

vyro ir vaikų pusės. Galima net sakyti, kad ji tuomet neatsakinga už savo irzlumą ir išsišokimus. Nesuprasta moteris tuomet pradeda gyventi fantazijomis.

Teisingai p. Alšenas pastebi, kad pasiaukojimu moteriai yra skirta saugoti šeimos darną. Bet ar išsaugojama šeimos laimė, jei pasiaukojimas tik iš moters pusės? Jei nėra abipusio pasiaukojimo, ilgainiui kiekviena galvojanti žmona pradės "skrajoti padangėmis", bandydama išsiaiškinti sau, kodėl tik iš jos laukiama aukos.

Ir moters siela veržiasi į būties klausimus. Ji taip pat nori sužinoti "kas aš?", "kodėl iš manęs tiek daug laukiama?" Kaip pilnutinis žmogus, moteris irgi išgyvena abejones, baimę, neapsprendimus. Būtų lengviau, jei vyrai pripažintų moterims teisę svarstyti savo egzistencijos klausimus. Tai darydama, moteris gal ir bus neramesnė, jautresnė, kaip kiekvienas vyras, esąs panašiam procese. Todėl, mieli vyrai, retkarčiais atleiskite mums už tą irzlumą ir priekabumą.

Tiesa, kad moteris buvo sukurta po vyro. Bet ir ji pilnateisis asmuo. Ir ji nori mąstyti, kurti, šviestis. Nemažas skaičius vyrų, pama-

čiusių vakare žmoną su knyga rankoje ar vien besiklausančią muzikos, griežtai primena jai, kad dar viena saga sekmadieniniame švarke neįsiūta, kad kantas nebe aštrus... Nors moteris savo širdį vyrui atidavus, jos sielai turi ūkti atviras kelias santykiavimui su Dievu. O tai gali būti ir knygą skaitant ir muzikos garsų besiklausančiomis.

Moteris norėtų turėti keletą minučių ramybės – pa-būti pačiai su savimi. Vienai, kai jos nesišaukia nei vyras, nei vaikai, nei kunkuliuoją puodai. Tos minutės grąžina jai dvasinę pusiausvyrą, išblaškytą kasdienybės reikalavimų. O ta kasdienybė! Argi joje nėra pykinančių ir nervuojančių situacijų?

Daug sykių esu girdėjusi, kad moderni moteris sugadinta šeimyniniam gyvenimui. Nebeužtenka jai tik vyro ir vaikų meilės. Ta prasme, gal ir sugadinta. Juk ji, pažinusi daugiau mokslo, girdėjusi daugiau koncertų ir skaičiusi gilesnių knygų, nenori visa tai pamiršti. Ji nori laikas nuo laiko rieškutiomis pasisemti iš to skaidraus šaltinio vėl ir vėl. Vyrai turėtų suprasti, kad juo ji daugiau semsis iš tos versmės, tuo daugiau ir savo vaikams duos atsigerti.

čia spausdinami pasisakymai, reaguojantys į P. Alsinno straipsnį "Moteriška moteris — saulė šeimoj" ("L. L.", 1963, spalio, 310 psl.).

Protavimas ir kūryba nei kiek nesumažina moteriškumo pas tą moterį, kuri natūraliai jo turi.

Paskutinis prašymas vyrams: prašau neniekinti savo žmonose išsimokslinimo ir išsilavinimo, o jį dar labiau skatinti. Visuotinės Tiesos siekimas nėra vien tik vyrų privilegija.

• Ar mes, moterys, savęs nepervertiname?

Neseniai "L. L." žurnale skaičiau "Moteriška Moteris — Saulė Šeimoje" antraštę pavadinimą straipsnį. Autorius surinkęs įvairias citatas, labai gražias, pačių moterų pasisakymus. Čia man ir kilo klausimas, ar mes, moterys, savęs nepervertiname, manydamos, kad tikrai viskas tik nuo mūsų priklauso. Vienos citatos autorė A. S. sako: "Neretai moteris daro klaidą, imdamasi iš pagrindų pakeisti savo vyro charakterį. Jo nepakeisi. Tik priešei prie dar didesnių skirtumų. Jis vedė ne su intencija vaidinti pasakos prinčą, bet gyventi savo gyvenimą, būti pačiu saviimi" (312 psl.). Sutinku. Užsimanyti iš pagrindų keisti bet kurio žmogaus charakterį yra klaida. Žmogaus cha-

rakteris nėra medžiagos gabalas, kurį gali atkirpti, užlenkti ar kitaip prisiūti. Bet iš kitos pusės charakterio kampai gali būti tokie grubūs, kad kitas žmogus, kaip jis besitaikintų, vis užkliūtų. Ar nereikėtų prieš vedybas pastebėti protu, ne jausmais, ar pasirinktojo charakteris susilietęs su antrąja puse nepaleis kibirkštis? Ar bus įmanoma bent vidutiniškai sugyventi? Ar yra galimybė, kad ir jis imsis savo charakterio briaunas šlifuoti, ar tik tavojo charakterio aštrumus taisys? Bet autorė už kelių eilučių štai ką sako: "Gal kai kam atrodo, kad laimė vedybose priklauso nuo to, kokį vyrą gauni? Išmintinga moteris taip negalvoja. Jai yra aišku, kad, norint turėti laimingą šeimą, reikia stengtis ją tokią padaryti" (313 psl.).

Pagal autorės pasisakymą kyla klausimas, ar bevarta mergaitei rinktis gerą vyrą? (p. P. K. klaidingai sprendžia apie p. A. S. nuomonę iš trumpos citatos; straipsnyje, tūpusiame "Moteryje", 1958, nr. 3, p. A. S. pasiskė visapusiškiau, kas matyti ir iš 384 psl. viršutinės citatos. — Red.). Imk pirmąjį nuo krašto, stenkis padaryti laimingą šeimą ir viskas bus gerai. Kažin? Praktiškam gyvenime ne visada

taip būna. Kartais gražiausios pastangos, o vaisiai menki. Juk ir kilniausia moteris yra tik ribotas žmogus. Ar ne perdrąsu būtų visą šeimos laimę suvesti tik į moters rankas? Jos fizinės ir dvasinės jėgos gali nelaukta išsekti, jei jai reikės virš jėgų tempti šeimos našta. Kai moteris, kad ir jauna, pertempia savo nervus, netenka fizinių jėgų, tada sunku su ja net susikalbėti, o ką belaukti iš jos pasiaukojimo, heroizmo.

Toliau straipsnyje yra vertingų citatų ir apie moters moteriškumą jėgą. Teisingai. Manau kiekviena galvojanti moteris žino, kad tikrasis moteriškumas gražiausiai išsiskleidžia kančioje ir savęs atsisakyme. Bet kiek tas atsisakymas reikalauja vidinės jėgos! Labai gražu ir nesunku apie kančią kalbėti ar rašyti, bet visai kas kita ją konkrečiai išgyventi, pasijusti kančios ugnį, lyg nuolatiniam kritime, tuštumoje. Tiesa, kad moteris yra pajėgi daug duoti ir daug iškentėti, bet ir ji labai reikalinga pastiprinimo, paguodos savo jautriam ir turtingam vidaus pasauliui. Tas moters fizinis trapumas ir vidinis jautrumas jai kančios nepagailli. Bet ar šitam jos kančios kelyje tikrąjį moteriškumą vyras tu-

NORINT TURĖTI laimingą ir darnią šeimą, reikia stengtis ją tokią padaryti. Reikalingi ir vyro ir žmonos įnašai; ne po truputį, o tiek kiek pajėgia – viską. A. S., "Moteris", 1958, nr. 3.

rėtų būti tik pasyvus stebėtojas, nurodinėtojas? Logiškai sprendžias, kaip mokytojas klasėje, statas vienoki ar kitoki pažymį, kad išskentėta netobulai, kad reikėjo daugiau kantrybės, kad, nors nemigusi ar susirgusi, turėjai atlikti visa laiku, sutikti mane besisypsanti, nes aš grįžau iš darbo nuvargęs. Abu esate nuvargę, abu reikalingi paguodos, padrąsinimo, atleidumo, lyg naujo atkūrimo.

Graži tiesa, kad moterų aukos kelias labai gražus, bet jame dar daug tuščios vietos, atseit, išsitemtų ir vyrai. Jei moters moteriškumas ir motiniškumas gražiai pražįsta aukos kely, tai šis kelias nemažiau išryškina ir puoselėja vyro vyriškumą, riteriškumą ir tėviškumą. Jei tobuliausias vyras – Kristus nerado kito kelio kaip aukos ir kančios, argi mūsų vyrams jis nebūtų priimtinas?

Kalbant apie moters kančią, kyla mintis – gal ne be tikslo Tvėrėjas pirma sukūrė vyrą, o paskui trapesnę būtybę – moterį, ir atidavė ją vyro globai. Pagal Genėzė pirmasis vyras ją priėmė globojančiom rankom. Ir neatrodo, kad pirmoji moteris būtų bandžiusi iš tos globos veržtis. Jei šiandien moteris bando išsiveržti iš ją globojančio vyro rankų ir ieškoti kitų, kažin ar tik ji viena kalta? Ar nereikėtų tas rankas patikrinti, ar jos tiesiamos į moterį pagal artimo meilę, savęs atsižadant ir mėginant įsijausti į moters

pasaulį – pagal Dievo planą, ne vien konstatuojant faktą, kad moteris pajėgesnė kentėti; taigi negailėk jai progų tą "dorybę" praktikuoti.

Nenoriu teisinti moterų, kurios palikusios savo vyrus nubėga pas kitus. Jos yra pačios nelaimingiausios, praradusios save ir gyvenimą, jų kančia neišsakoma ir tokia beprasmė. Bet ir į jas nemeskime akmens, o geriau pasimokykime, ar šios nelaimės priežastis nėra tas tekėjimas "už bet kokio vyro", tas perdėtas pasitikėjimas, kad su vidine moters jėga viską laimėsiu. Tas nelaimingasis gali išgelbėti tik toks pasigailėjimas, kokį parodė Kristus svetimoteriautojai, pasmerkta užbaigti kančią gatvės grindiny nuo kieto akmens.

Nestatykime laimės pilių ore, bet padėkime jaunimui, einančiam į šeimos gyvenimą, atsiremti į kietą mūsų patirties pagrindą. Mes, vyresnieji, neužmerkime akių prieš akivaizdžius dienos faktus. Jei mes galvosime, kad gera moteris gali sukurti šeima su bet kokiu partneriu, ką begalvos ir kaip praktiškai elgsis mūsų mergaitės? Juk jos ir taip jau iškalusios į galvą, kad šeimos laimė pigiai gaunama. Jei berniukas pašokdino, priglaudė, tai jau drasiai teku – jis mane myli, aš jį; nesvarbu charakteris, tautybė ar religija; esu moteris, šeimos vairs bus mano rankose; kaip norėsiu, taip tvarkysiu.

Viena man gerai žinoma mergaitė, baigusi katalikišką universitetą, praktikuojanti katalikė, švelnios, moteriškos prigimties, buvo palikta vyro su dviejų metų dukrele. Po poros metų, kai ji truputį atsigavo po skaudžios tragedijos, kartą besikalbant paklausiau: "Sakyk, kodėl tu už jo tekėjai, jei sakai, kad žinojai, jog jis netikintis ir tokio charakterio". Ji atsakė: "Aš jį mylėjau ir dabar tebemyliu. Galvojau, kad mano meilė jam, religingumas ir tikras nuoširdus moteriškumas bus tie ginklai, kuriais laimėsiu jį sau, ir gyvensime laimingiausią šeimą gyvenimą. Kurį laiką taip ir buvo. Aš netikėjau, kad galima moteriai tokia laimė; buvau laimingiausias žmogus pasauly. Bet vieną dieną jis mane paliko. Aš beveik ėjau iš proto, roviau plaukus nuo galvos, blaškiaus kaip beprotė".

Viena mano pažįstama šeima dėl tėvo ligotumo negalėjo emigruoti. Į Ameriką atvyko vyriausia dukra, baigusi gimnaziją. Čia baigė katalikišką universitetą. Parašė man, kad susižiedavo su amerikiečiu. Kai ją išpėjau, kad gerai pagalvotų apie ateitį, ji su giliu įsitikinimu parašė: "Jūs turėtumėt tik džiaugtis, kad aš laimėsiu Bažnyčiai ir lietuvių tautai tokią asmenybę. Ne tik jį, bet ir jo šeimą". Po kelių metų Bažnyčia ir lietuvių tauta ne tik nelaimėjo tos "asmenybės" ir jo šeimos, bet prarado ir ją.

KUNIGAS

KARO

SŪKURY

XVII

CESANO ROMANO

PAMOKA

BRONIUS

KRISTAN AVIČIUS, S. J.

Viena Amerikos pilietė, gyvendama Romoje 1944 m., aprašė vokiečių okupacijos laikus ir savo knygoje tris kartus paminėjo Cesano stovyklą (Jane Scriver, *Inside Rome With The Germans*, The Macmillan Company, 1945, 98, 112 ir 154 psl.) Ji, matyt, dirbo Vatikano Karo Belaisvių Informacijos biure ir gerai pažino Romą. Kalbėdama apie Cesano stovyklą, ji sako, kad tenai karo pabėgėliai turėjo vos šią tokią pastogę ir taip mažai maisto, kad vos galėjo palaikyti savo gyvybę. Tai yra tiesa. Nuo bado mirė tik du vaikai, gal ne tiek nuo maisto trūkumo, kiek nuo motinos apsileidimo ar psichinės ligos.

Kitoje vietoje ji rašo, kad vokiečiai evakuavę žmones ginklu. Ir tai yra tiesa. Nemanau, kad galima juos už tai kaltinti. Juk ką galėjo padaryti, jei gyventojai nesupranta karo pavojaus ir būtinai nori pasilikti savo namuose?

Trečioje vietoje amerikietė sako, kad Cesano karo pabėgėliai buvo patalpinti palūžusiuose kariuomenės barakuose, be antklodžių ir beveik be maisto. "Nemaža jų mirė iš bado ir šalčio" (154 psl.).

Tą paskutinę pastabą norėčiau patikslinti. Pabėgėlių

apgyventi pastatai buvo mūriniai, kai kurie gražūs ir patogūs, kiti nebaigti; tačiau visi buvo nežmoniškai perpildyti. Nei viena šeima neturėjo ne tik atskiro buto, bet nei kambario. Mano nuomone, Cesano stovykloje galėjo sutilpti apie 3.000 pabėgėlių. Jų gi buvo kartais net 15.000.

Sugrįžęs į Romą, girdėjau iš buvusio fašistų partijos sekretoriaus Della Valle, kad partija siuntė į Cesaną drabužių, antklodžių ir lovai baltinių. Bet aš pats nesu sutikęs jokio pabėgėlio, kuris man būtų sakęs, kad ką nors iš fašistų yra gavęs. Fašistų siunčiama pagalba arba "sutirpo" pakeliui į Cesaną, arba stovyklos fašistai ją kam nors pardavė. Pirmomis stovyklos dienomis Marisa man sakė, kad stovyklos fašistai turi antklodžių. Bet kai jos paklausiau, kodėl jie tų antklodžių nedalina, ji patraukė pečiais. Spėju, kad tos antklodės buvo parduotos. Tokiu būdu galiu išaiškinti gandą, kad fašistų valdininkas, bėgdamas iš stovyklos, išsivežė pusantro milijono lyrų. Žinoma, dalį tos sumos jis galėjo gauti už parduotą maisto korteles.

Tačiau nesu matęs nei vieno nuo šalčio mirusio žmogaus. Kad mirė nuo persišaldymo, plaučių už-

degimo ir kitų ligų, tuo nei kiek neabejoju. Balandžio mėnuo Romos apylinkėse yra vėsus, bet nešaltas. Nuo ko mirė pabėgėliai sausio, vasario ir kovo mėnesiais, nežinau. Bet policija, kuri tuos pabėgėlius laidodavo, nėra man išsitarusi, kad kas nors būtų nuo šalčio pastyręs.

Vokiečių stovyklos vadovybė, išskyrus kapitoną Paulių ir Mariją, buvo labai žmoniška. Tik anie "žmonių medžiotojai", kurie išvežė 30 mergaičių, buvo tikri nacių partijos fanatikai.

Po žmonių medžioklės stovyklos fašistas parašė raportą fašistų partijos vadovybei ir pats man jį perskaitė. Tenai tarp kitko buvo pasakyta, kad, nepaisant žmonių medžioklės, pagarba ir meilė Musoliniui padidėjo... Kai kas tikrai padidėjo, bet tik ne meilė ir pagarba.

Jane Scrivener sako, kad popiežius, siųsdamas pabėgėliams pagalbos, išgelbėjo daug gyvybių. To negaliu nei teigti, nei neigti. Kritiškiausiu momentu, kada sandėlyje nebebuvo jokios maisto atsargos, Vatikanas atsiuntė apie 100 centnerių maisto. Kiekvienam pabėgėliui teko apie 3 svarus. Galimas daiktas, kad tie 3 svarai kai kam nulėmė gyvybės klausimą. Be to, man, Vatikano atstovui anomis dienomis pasisekė gauti apie 40 centnerių iš sąjungininkų. Ir tie centneriai prailgino mūsų gyvybę. Man atrodo, kad didžiausią pagalbą Vatikanas suteikė

ne maistu, bet prašydamas vokiečių, kad išvežtų iš stovyklos amunicija, o sąjungininkų, kad stovyklos nepašaudytų. Keletą kartų mačiau, ką reiškia masinė mirties baimė ir kaip ji veikia į žmogų. Nuo tos baimės popiežiaus pastangomis buvome bent dalimi išvaduoti.

Popiežiaus pagalba, kad ir kukli, turėjo daug psichologinės įtakos. Žmonės, praradę beveik viską, neprarado vilties. Senas fašistų posakis, kad "Duče rūpinsis visais", jiems buvo tas pats, kaip buliui raudonas skuduras. Bet į popiežių jie pradėjo žiūrėti kitaip. Tai pastebėjau per Dievo Kūno šventę ir per pirmą vaikų komunią, kai vaikai įėjo į koplyčią, apsilikę popiežiaus padovanotais rūbais. Žinoma, kai kas manė, kad Vatikanas ar popiežius turi padaryti viską: parūpinti užtektinai maisto, grąžinti karo belaisvius, tuojau sustabdyti karą ir užgydyti visas karo žaizdas. Ne, popiežius to padaryti negalėjo. Tai padarė vėliau tie žmonės, kurie buvo persiėmę popiežių skelbiama dotrina apie taiką, apie tautų sugyvenimą, apie socialinį teisingumą ir apie žmogaus asmens vertę.

Būdamas stovykloje, daugiausia reikalų turėjau su popiežiaus komisijos vicepirmininku, tėvu Otto Faller, vokiečiu jėzuitu. Tas kunigas man padarė neišdildomą įspūdį savo drąsumu, pasiaukojimu ir sumanumu.

Kai kiti pabūgdavo, susinarpliodavo biurokratijoje ar prarasdavo galvą, jis vis rasdavo išeitį. Jis padėjo karo pabėgėliams ne pamaldžiais žodžiais, bet centneriais.

Ne menkesnis buvo ir komisijos pirmininkas, prelatas Ferdinandas Baldelli. Teikdamas pagalbą pabėgėliams, kelis kartus jis rizikavo savo gyvybę ir degė tokia artimo meilės ugnimi, kurios iki šiol Italijoje nebuvau matęs. Jis vadovavo komisijai 17 metų ir mirė šių metų liepos mėn. 20 d. Jonas XXIII prieš porą metų jį padarė tituliariniu Aperle vyskupu.

T. Raffaele Bitetti, S. J., kuris mane pakvietė į komisiją, man išvažiuojant į Ameriką, tapo mano įpėdiniu. Tiesa, pradžioje jis perėmė tik vieną darbo dalį, paskui ir visą. Persidirbęs, jis mirė 1959 metais.

Paskutinį kartą Cesano stovykloje buvau, rodos, 1948 metais. Tuokart Italijos valdžia stovykloje buvo įsteigusi kariuomenės mokyklą. Mokyklos direktorius, pulkininkas toks ir toks, mane labai maloniai priėmė, domėjosi netolima Cesano praeitimi ir paprašė, kad apie stovyklą papasakočiau karininkams. Bet aš, greitosios pagalbos automobilyje turėdamas ką tik iškastus St. Giorgio a Lyri burmistro palaikus, neturėjau daug laiko ir Cesano istoriją papasakojau trumpai tik mane lydėjusiam karininkui. Kariuome-

BANGOS... BANGOS...

MYKOLAS VAITKUS

Bangos ... bangos ... Kyla, šniokščia, griūva,
amžiais ūžia graudulingą giesmę ...
Ilgesingai mudu tolin žiūriva –
gal aušrinė patekės jame ...

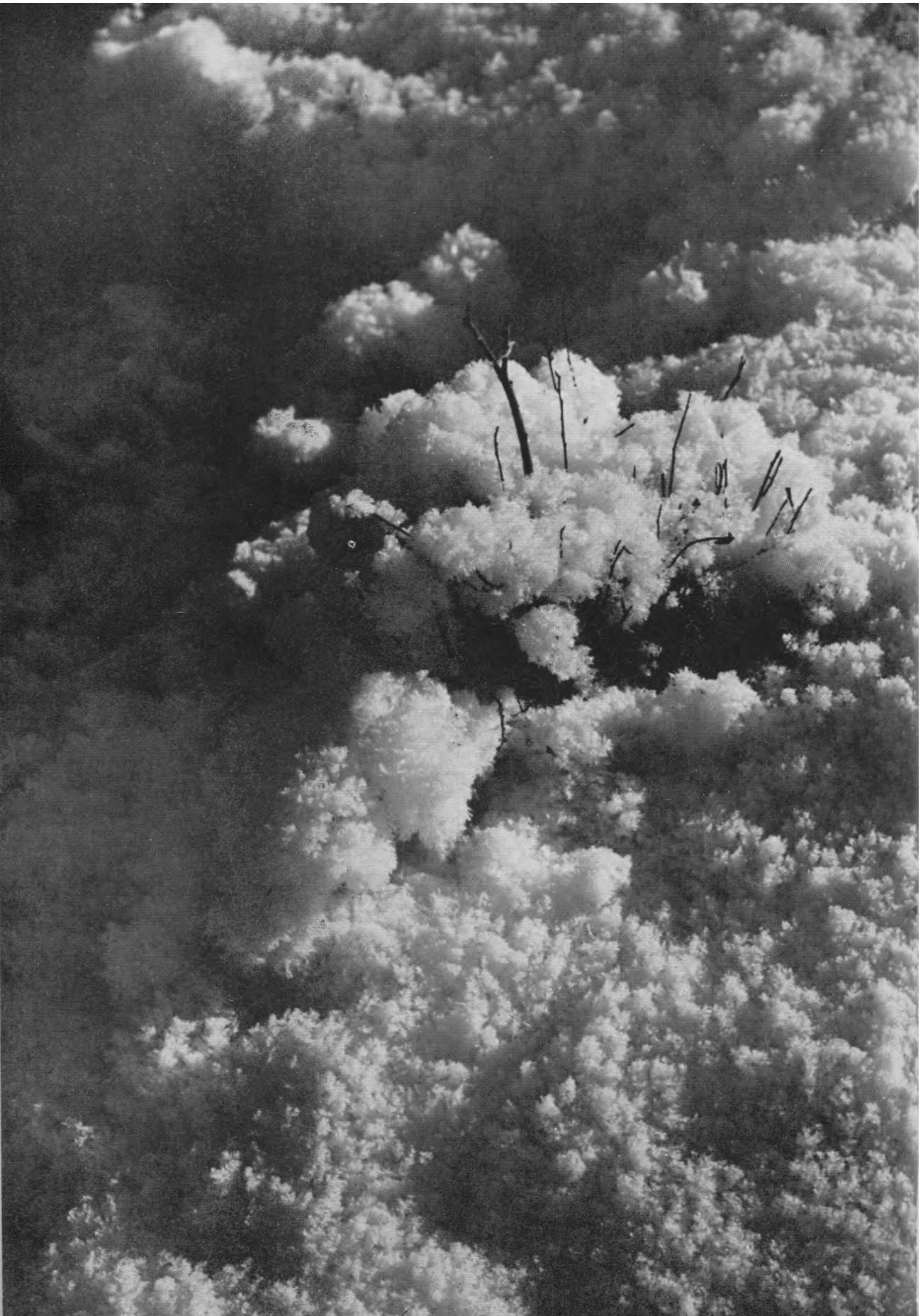
Bangos, bangos bėga iš erdvybių –
skiria mudu okeano gelmės ...
Skęsta viltys tolumoj beribėje,
gęsta jūroj plaštakėlėmis ...

Bangos, bangos, argi taip mum lemta –
niekad žemėj nebišvyst viens antro,
nors taip trokščiau, kad dar išgyventume
jauno rojaus sielų santarą?

Bangos, bangos, gal ir ten, Anapus
begalybėn tyliai mum įžengus,
skirs bedugnė brolius, dvasiom tapusius? ...
Ach, tamsybė tolį dengia mums ...

Bangos, bangos ... Kyla, šniokščia, griūva,
gieda širdžiai graudulingą dainą –
kad tolybėj pasitikti turiva,
kas ten glūdi neatmainomai ...

MIRKSNIŲ SNAIGĖS

MYKOLAS VAITKUS

*Iš tylių aukštybių milijardai snaigių
skrenda ir sumirga, ir išnyksta staigiai,
krisdamos be garso į baltpūkį klodą,
kurs uždengia žemę lygiai ir vienodai...*

*Kaip sidabro snaigės, ir būties momentai,
iš kažkur atskridę, krenta, krenta, krenta . . .
kol mumis uždengia storas laiko klodas,
netgi smėlio kapo ateičiai nebrodąs ...*

*Saitas tyrų sniegas, grįžtant čion gegužiui,
į motulę jūrą vandenim nuūžia,
ir atgiję kloniai saulei pasirodo,
ir vėl puošia gėlės žemės veidą juodą ...*

*Klojąs mūsų kapą šaltas laiko klodas
saulėj neištirpsta, kaip žiemužės godos,
ir pageltę kaulai tyliai amžius miega,
abejingi saulei, abejingi sniegui...*

nės buvimas Cesano stovykloje man nepatiko. Jis kažkaip nesiderino su ta kančios persunkta vieta, pašvęsta daugelio nekaltų karo aukų gyvybėmis. Man atrodė, kad stovykloje turėtų viešpatauti tylą ir susikaupimą, o ne kareivių žingsniai, ne komandos žodžiai ir ne karo maršai. Tačiau jaunoji Italijos respublika, apsivaliusi nuo fašizmo, turėjo budėti, kad jos demokratinę santvarką ir plačių, būtinų bei krikščioniškų reformų programą nesugriautų kiti priešai.

Lydimas jauno ir simpatingo karininko, ėjau per stovyklą sunkiu žingsniu. Man atrodė, kad einu per kokią šventovę ar Kryžiaus Kelią. Tikrai, Cesano stovykla buvo tūkstančiams Kryžiaus Kelias. Kiekvienas

pastatas, kiekviena vieta ar kampelis iššaukė manyje pagarbą tiems žmonėms, kurie čia kentėjo, vargo ir laukė šviesesnio rytojaus. Daugelis to rytojaus nesulaukė ir atsigulė Cesano kapinėse. Daugelis grįžo namo ir mirė nuo minų, granatų ar maliarijos. Daugelis senuose tėviškės griuvėsiuose pradėjo kurti naują gyvenimą. Keli šimtai Cesano stovyklos gyventojų buvo perkelti į kitas stovyklas, nes, praradę viską, nebeturėjo jėgų pradėti gyvenimą iš naujo.

Atsisveikinęs su karininku, sėdau į automobilį ir vežiau į "Gustavo liniją" vieno didiko palaikus. Jis savo laiku buvo turtingas žemvaldis, ilgametis burmistras ir gražiai nuaukęs vyras. Jo kaulus buvau su-

dėjęs į trigubą karštą, gal du ar tris kartus mažesnę už normalų. Kai pasiekiau jo tėviškę ir išėmiau karštą, kažkas šūktelejo: "Žiūrėkite, koks mažas yra žmogus".

Taip, žmogus yra mažas. Mažas ir didelis. Žmonės, kurie 1939 m. laikė save dideliais, kuriuos sekė minių minios, 1945 m. tapo maži.

Netoli Cesano stovyklos yra senas etruskų miestas, vardu Vejo. Keletą kartų norėjau apžiūrėti tuos senus griuvėsius, bet niekuomet neturėjau laiko. Dabar to nesigailiu, nes visi griuvėsiai panašūs. Nežinau, kaip ir kada pradėjo griūti etruskų valstybė. Fašistų imperijos griuvimą mačiau pats savo akimis ir nė kiek nesistebiu, kad jų imperija sugriuvo.

*Kažkas ten kyla rūsčia, rimta...
Ten ateitis kaip tvanas grumzdžia...
Kai baimę nuo širdies nuimtų,
kur džiaugsmą geso, rimtį drumzdžia?...*

PASITIKĖJIMAS

MYKOLAS VAITKUS

*Kas ranką kūdikiui ištiestų
ir per tamsybių vestų klastą
į Amžių Tėvo aukštą Miestą,
kur tremtinys tėvynę rastų?...*

*Cit! paklausk: "Aš čia — Jis kužda:
"Nenusilenk silpnybės dvasiai!
Tik savo širdį duok man uždą —
Aš vesiu: eik į saulę drąsiai!"*

Tarp etruskų ir fašistų klestėjo romėnų imperija. Apie juos žinomas Anglijos istorikas James Anthony Froude taip išsireiškia: "Jie, romėnai, buvo vadinami karalių tauta, nes karaliavo ant savo troškimų, geidulių ir polinkių. Jie nebuvo nei vaizduotės, nei intelekto žmonės. Jie turėjo kuklią tautinę literatūrą, mažai meno, mažai filosofijos. Jie buvo *dori* ir *praktiški*. Tose dviejose kryptyse reiškėsi visa jų vidaus jėga. Jie buvo politiškai laisvi, nes laisvė jiems reiškė ne galią daryti ką nori, bet kas yra teisinga, ir kiekvienas pilietis, kol dėl amžiaus negavo civilinių privilegijų, buvo auklėjamas p a k l u s n u m o drausmėje... Jie neįvilko gamtos jėgas į asmens formą, jie neformavo savo teologijos iš saulės ir žvaigždžių judesio arba iš metų laikų. Gal galima rasti juose pėdsakų kosminių tradicijų ir prietarų, bendrų vi-

390
sam pasauliui; bet jie pridėjo ir savo specialų bruožą, statydami šventoves ir atnašaudami aukas aukščiausiomis žmogaus dorybėmis: Stiprumui, Tiesai, Tiesumui (good Faith), Kukuliumui, Gailestingumui ir Santaikai. Šitose ypatybėse glūdėjo visa, kas pakėlė žmogų virš gyvulių, su kuriais jis turi tiek bendrų dalykų".

Musolinis kopijavo tribūnų ar konsulų laikyseną, švaistėsi senais imperijos šūkais, imitavo garsius imperijos karo vadus, bet neturėjo jų dvasios ir dorybių. Jėga, ne teisingumas, turėjo išrišti visas vidaus ir užsienio problemas. Kai susirėmė su didesnio jėga, jis ir jo partija supliuško į nieką.

Tokią pamoką išsivežiau iš Cesano Romano stovyklos.

Tokią pamoką rasdavau senose teologų ir moralistų knygose, popiežių kalbose

ir didelių valstybių vyrų darbuose. Neseniai tą pamoką radau ir Jono XXIII enciklikoje apie taiką žemėje. Cesano Romano stovykla man tą pamoką padarė neišdildoma iš atminties.

Kitą kartą žydai, prispausti Romos imperijos, klausė Kristaus, ar reikia mokėti mokesčius ciesoriui. Išganytojas jiems atsakė: "Duok Dievui, kas Dievo, o ciesoriui, kas ciesoriaus".

Netolimos praeities ciesoriai reikalavo sau ir to, kas priklauso Dievui ir žmogui. Deja, kova už žmogaus ir Dievo teises dar nebaigta. Vienur ar kitur yra stovyklų, panašių į Cesano. Praėjus beveik 20 metų nuo karo pabaigos, mes gyvename naujo karo baimėje ir niekas nėra tikras, kad jam nereikės užbaigti gyvenimą stovykloje. Tokia lėta yra pažanga į teisingumą, kuris, anot senų romėnų, yra karalysčių pamatas.

TEKRAVO MIRGESYS

KORNELIJUS BUČMYS, O.F.M.

TOM JONES

Anglų naujosios filmu srovės, žinomos „Angry Young Men“ vardu, vienas iš stipriausių šulų yra režisorius Tony Richardson. Jis ypač užsirekomendavo filmais „A Taste of Honey“ ir „The Loneliness of the Long Distance Runner“ (paskutinis filmas buvo paminėtas „L. L.“ š. m. gegužės mėn. nr., kai kur rodomas „Rebel With a Cause“ vardu). Pasirinkęs filmo teksto paruošėju John Osborne, tos pačios srovės atstovą, Richardson ryžosi pagaminti filmą pagal anglų XVIII šimtmečio garsų Henry Fielding romaną „The History of Tom Jones, a Foundling“.

Minėtame romane satyrinėje formoje reiškiamas socialinis protestas prieš tuometinio gyvenimo negeroves. Nesigailėdamas šiurkštumų ir grubumo, Fielding labai realistiškai aprašo įvairias ydas ir jų vergus. Tiek romano, tiek ir paties filmo įvykiai atsitinka Vakarinėje Anglijoje, aštuoniolikto šimtmečio vidury.

Ilgoką romaną sutraukus į porą valandų tesitęsiantį filmą, stebime Tom Jones gyvenimą nuo pat jo gimimo iš moterystės ryšiais nesujungtos draugystės. Grafas Allworthy jo neatmeta ir Tom savo vaikystę bei jaunatvės dienas leidžia nerūpestingoje ištaigoje. Kai pavydo įtakoje Tom apskundžiamas ir iš jo atimamos paveldėjimo teisės, jis išvyksta į Londoną, seka-

mas savo mylimosios. Londone jo triukšminga jaunystė išsilieja dvikovose, romantiškuose nuotykiuose, apimančiuose net aristokratijos damas, kol pagaliau beveik praranda gyvybę kartuvių kilpoje.

Filme stengtasi kiek galint tiksliau atkurti Fielding aprašyto laikotarpio dvasią. Besikeičiant poezijai ir grubumui, grožiui ir žiaurumui, stebima autentiškai atkurti scenarijai ir vaizduojamos epochos rūbai. Šalia žavių Anglijos gamtovaizdžių, su visu ištikimumu realybei patiekiami ne vien tik aristokratijos ištaikingumas, bet taip pat ir vargšų lūšnos. Čia kaip tik režisorius Richardson pasirodo kiek aštresnis net už patį romano autorių, nes vaizdais ir veiksmis daug įtikinamiau ir išsamiau galima išsireikšti, negu knygos žodžiais. Londono lindynių vaizdai arba dvarininko Western laikysena elnio medžioklės metu gali būti stipriausiais minėto socialinio protesto pavyzdžiais.

Technikiniu požiūriu Richardson pilnas malonių staigmenų – pradžioje įterpiamas lyg nekalbamo filmo epizodas, vėliau įjungiamos skubiai prablėstančios scenos bei išryškinamos smulkesnės detalės, jomis užpildant svarbiausią ekrano dalį. John Addison muzikinis palydėjimas glaudžiai derinasi su filmo eiga ir stipriai paryškina pagrindinio veikėjo žygius ar nesėkmes.

Sudėtingą Tom Jones vaid-

menį virtuiziškai atlieka Albert Finney. Tiek jis, tiek pats filmas, be abejonės, bus rimti konkurentai dėl šių metų Oscar premijų. Susannah York sukuria švelnų kaimo mylimosios charakterį. Jos tėvo rolėje Hugh Griffith puikiai perteikia aristokratijos veidmainiškumą. Tarp gausių artistų šalutinėse rolėse ypač pažymėtini: Joyce Redman, George Devine, Joan Greenwood, Diane Cilento, David Tomlinson, Dame Edith Evans ir kt.

Šis filmas – tik suaugusiems, ir tai tik vispusiškai subrendusiems. „Tom Jones“, tarsi aštuonioliktojo šimtmečio „La Dolce Vita“, gali ne vieną ir suaugusių užgauti savo grubumu ir realumu. Ne kartą šiame žurnale ir kituose laikraščiuose pasisakęs prieš nepadorumą filmuose, dabar nemanau teisinti šiame filme kai kurių pavaizduojamų prasilenkimų su padorumu. Nors Richardson šiame filme pateikė gyvenimo realybę, kokia ji yra, o ne kokią norėtume matyti, vis dėlto negalima jo apkaltinti vulgaurumu ir gašlumo bei kitų ydų užgyrimu ir įtaigojimu, kaip tai dažnai pasitaiko komercinio lygio filmuose. Amerikos Padorumo Legionas šio filmo atžvilgiu irgi pastebėjo, kad dėl įvykių pristatymo būdo ir pasirinkto periodo nuosirdaus atvaizdavimo šis filmas gali būti laikomas tinkamu suaugusiems, nors ir su atitinkamomis rezervacijomis.

LORD OF THE FLIES

Iš gyvenimo tėkmės paimtu vaikų mėgėjiška vaidyba yra dominusi nevieną filmų režisorių. Italų neorealizmo srovės įtakoje Vittorio De Sica bandė perteikti pokarinio laikotarpio gatvės vaikų gyvenimą filme "Sciuscia". Batų valytojai, padaužos, vagiliukai su jų gyvenimo aplinkybėmis ir pasėkomis slinko pro žiūrovų akis, palikdami nelabai patrauklų vaizdą.

Panašus išpūdis gaunasi stebint ir amerikiečių Louis Allen ir Dana Hodgdon pagamintą filmą "Lord of the Flies". Anglų režisorius Peter Brook pats paruošė filmo tekstą pagal anglų rašytojo William Golding to paties vardo romaną. Visame filme labai artimai laikomasi knygos vedamosios minties ir įvykių eigos.

Grupė Anglijos mokyklinio amžiaus vaikų, atominio karo pavojaus atveju, evakuojama lėktuvu. Oro nelaimės pasėkoje lėktuvas sudūžta, lėktuvo įgula žūva ir visi 34 berniukai nesužeisti pasilieka vieniši negyvenamoje saloje. Iš pradžių dar bandoma palaikyti tvarką, deginti gelbėtojų dėmesį patraukiančią ugnį, organizuotis. Kiek vėliau pasidalijama į besiginčijančias ir bekovojančias grupes, kol pagaliau viskas paskęsta laukinėje betvarkėje. Išpaušę veidais, nuvargę ir pusnuogiai, su iš lapų darytomis kaukėmis, vaikai siaučia miške ar šoka apie ugnį. Iš pradžių medžiodami tik maistui, vėliau kraujo troškulį tenkina, persekiodami vienas kitą, kol du žūva ir trečias vos išgelbstimas atvykusio jūrininko.

Režisorius Brook daugiausia pasisekimo yra susilaukęs scenoje, statant Šekspyro veikalus. Jo prityrusioje priežiūroje yra vaidinę John Gielgud, Alec Guinness, Laurence Olivier, Rex Harrison ir kt. Šiam filmui jis pasirinko vaikus, tarp 7 ir 15 m. amžiaus, dar nevaidinusius filmuose, kreipdamas ypatingą dėmesį į jų išvaizdą, labiau atitinkančią knygoje vaizduojamiems charakteriams. Tad nenuostabu, kad daugelio vaikų vaidyba nedaug tepakyla virš mokyklinio teatrėlio lygio. Filmuota netoli Puerto Rico esančioje Vieques saloje.

Žiūrovas, besiviliąs šiame filme stebėti nuotaikingus nuotykius, gali apsigilti, nes visa esmė glūdi alegorijose ir simboliuose. Knygos autorius bendruomenės moralinio silpnumo priežasčių ieško žmogaus prigimties ir atskirų asmenų nepajėgume atsispirti blogiui. Naudodamas vaikus kaip pavyzdį, Golding vysto sugestiją, jog, pašalinus įstatymų jėgą ir civilizacijos varžtus, netrukus atmetami moraliniai dėsniai ir grįžtama prie laukiniškumo. Iš knygos ši pesimistinė idėja perduodama ir filme. Be abejonės, tas žmogaus nepajėgumas atsispirti blogiui yra pertempiamas, su didžia skriauda žmogaus laisvai valiai.

Knyga "Lord of the Flies", pasirodžiusi Amerikoje 1955 m., liko kaip ir nepastebėta. Po keturių metų išleidus populiarų laidą, ji susilaukė didžiausio pasisekimo tarp studijuojančio jaunimo ir iki dabar jau parduota arti milijono egzempliorių. Panašiai gali būti įvertintas ir filmas. Gal ir pajėgs sudominti vyresnį jaunimą, bet suaugusieji žvelgs į jį su baugia nuostaba.

THE GOOD SOLDIER SCHWEIK

Be abejonės, daugelis yra skaitę čekų rašytojo Jaroslav Hasek knygą, išleistą ir lietuvių kalba apie kareivio Šveiko nuotykius. Pagal šią knygą Hans Jacoby paruošė tekstą to pat vardo filmui, kurį surežisavo Axel von Ambesser. Filmas pagamintas Vokietijoje 1961 m., bet Amerikos žemyną su angliškais parašais pasiekė tik šį rudenį.

Darniai maišant komiškus ir tragiškus momentus, filmas su gana aštria satyra paliečia pačią karo idėją, ypač surandant progų pasijuokti iš kareiviškos drausmės ir kvailokų karininkų. Tai ypač sustiprinama, įterpiant senų kino kronikų iškarpas iš prieškarinio ir karo laikotarpio Austro-Vengrijos ir carinės Rusijos gyvenimo.

Filmo veiksmas vyksta pirmojo pasaulinio karo metu. Naivus ir paprastutis Joseph Schweik suareštuojamas kaip po šnipas, nes išdrįso pakritikuoti Austro-Vengrijos valdžią ir patį imperatorių Pranciškų Juozapą. Išsikapstęs iš arešto, paimamas kariuomenėn. Visų pripažįstamas ir laikomas kvailučiu, Schweik nuotykių eilėje nepasimeta ir nepraranda lygsvaros. Būdamas nesėkmingų aplinkybių auka, jis laimingai išlaviruoja laimėtoju. Nors apkaltinamas apsimitimu, vėliau patalpinaamas ligoninėn. Pasveikęs paskiriamas karininko Luko pasiuntiniu ir patarnautoju. Jo viršininkas daugiau rūpinasi prabėgančiais romantiniais nuotykiiais, ne karo eiga, ir vis išvengia pasiuntimo į frontą. Dėl Schweik plepumo ir neapdairumo abu pasiunčiami į rusų frontą. Lukas žū-

SPALIO MĖN. NUMERIS

Mūsų religinės ir tautinės kultūros žurnalas, leidžiamas tėvų jėzuitų, nuolat tobulėja ir daro pažangą... Jaučiamas išradingumas medžiagos lauzyme į puslapius, įvestos naujos vinjetės, parinktos patrauklios iliustracijos, visą puslapį paskiriant buvusiam redaktoriui tėvui J. Vaišniui, S. J., atskiru straipsniu apžvelgiant ir jo sėkmingą darbą. Gerą išpūdį daro, kai jausti rodomą respektą ir anksčiau buvusiems to pažangaus žurnalo kūrėjams, tvarkytojams... Žurnalas neša naujų vilčių, ypač, kai jaučiamas redaktoriaus nusistatymas įtraukti naujų, jaunesnių jėgų.

Dienraštis "Draugas"

Sveikinu su tikrai nauja ir gaivia "L. L." išvaizda.

Kornelijus Bučmys, O.F.M.

Ir vėl "L. L." pašoko gražų šuolį į priekį. Jūsų pasisakymams, ką jūs žadate duoti skaitytojui ir kaip jį traktuoti, yra šedevras ir lietuviškoj spaudoj unikumas.

N. N.

Ypatingai gražus įvadas, kur įpinate įvairius skyrius į "L. L." tikslą ir dėmesio sritis. Patinka ir trumpos ištraukėlės puslapių viršuje.

Antanas Saulaitis, S. J.

PAGERBIANT BUVUSI REDAKTORIŲ

Pirmu suredaguotu numeriu esu labai sužavėtas. Grožiniai naujas numeris atrodo labai turtingas. Bet mintis ir didelis taktas, pagarba, ir priklausantis pripažinimas buvusiam redaktoriui labai daug pasišventimo, kūrybiškumo ir sumanumo yra taip pat labai gražiai išskeltas ir tikrai puikus reiškinys.

Gintautas Sabataitis, S. J.

Tikiuosi, kad buvusio Redaktoriaus didis darbas bus ir toliau tęsiamas nenuilstama jauna dvasia, nors formos ir idėjos galėsiančios keistis, keičiantis ir pačiam gyvenimui. Judėjimas ir darbas daro pažangą.

J. Drouilly

DĖMESYS JAUNAJAI KARTAI

Dėkoju už Jūsų pasiryžimą kreipti daugiau dėmesio į jaunesniąją kartą bei jai aktualesnius klausimus.

Gintarė Ivaškienė

RASINĖS INTEGRACIJOS KLAUSIMU

Norėčiau paprašyti, kad "L. L." būtų dažniau pasisakyta rasinės integracijos klausimu. Jaučiu, kad lietuvių tarpe privengiama konkretnių nusistatymų už negrų teises. O tačiau, norėdami pasitarnauti Amerikai ir bendrai žmonijai, turėtume nebijoti liesti tos te-

va mūsų metu, o Schweik vos išsigelbsti nuo sušaudymo, nes ir vėl apkaltinamas šnipinėjimu. Karui pasibaigus, ne daug teismanantis kareivis Schweik grįžta sveikutis namo, nors daugelis gudresnių už jį fronte prarado savo gyvybę.

Filmas tikrai gyvas ir juokingas. Prie komiško pasisekimo žymiai prisideda kvai-

lučio Schweik rolėje Heinz Ruhmann žavi vaidyba. Filmų mėgėjai gal dar prisimena jo puikią vaidybą kitame satyriniame filme "The Captain From Koeppenick". Šalutinėse rolėse jam sėkmingai talkininkauja Ernst Stankowski, Ursula Borsodi, Senta Berger ir kt.

Šis filmas tiek vyresniam jaunimui, tiek suaugusiems

suteiks progą arti dviejų valandų praleisti linksmoje nuotakoje.

THE SUITOR

Pantomiminių filmų menas dar nėra miręs, nors taip ir atrodytų iš bendro žvilgsnio į filmų pramonę. Tyliausiuose filmuose artistui savo veido

mos. Ligi šiol vis pasijausdavau lyg lietuvybės išdavikė, kada tik draugų tarpe pasisakydavau esanti palanki negrams ar žydams. Kodėl gi taip

yra?

G. I.

Jūsų prašymas sutampa su kitų pasisakymais. Šiame numeryje talpiname G. Kijausko, S.J. straipsnį. Spausdinsime ir kitų nuomones.

Tikra lietuvybė nieko bendro neturi su žydu, negrų, lenkų neapkentimu. Su kitų tautų ar rasių nekentimu susirišęs tautiškumas yra išsigimęs, nevertas tikro patriotiškumo vardo. –

Red.

SUGESTIJA

Kiek iš bendro vaizdo pastebėjau, ar nepriimtumėte pastabėlę – gal būtų lyg ir geriau, jei pavyktų išvengti

straipsnio pabaigos nukėlimo į kita puslapį. Amerikiečių žurnaluose tai praktikuojama gana plačiai, bet "L. L." tai ar nebus pirmas kartas.

Kornelijus Bučmys, O.F.M.

Nukėlimų bandome vengti, tačiau nauju laužymo būdu jie kartais yra sunkiai išvengiami. – Red.

O KUR JUOKŲ SKYRIUS?

Jūsų laikraščiu nieko nebetruksta, išskyrus juokų skyriaus. Jei jūs kalbat apie jaunesnę kartą, tai nors man ir kitiems mano prieteliams bus greit ar yra jau keturiasdešimt metų, bet mes save vis tiek priskiriame prie jaunesnės kartos ir mūsų pažiūros ir žvilgsnis į gyvenimą skiriasi nuo tų, kurie kartais yra vos 5-kiais metais už mus vyresni... Kas liečia humorą, mes visi jį mėgstam, bet mūsų

skonis irgi griežtai išsiskiria. Mums jau nusibodo amžini juokai apie visuomenės veikėjus, apie stikliukus, apie Kruščiovą ir bolševikus..., kur amžina tema vynas, meilės ir nesavos žmonos. Mes esam paprasti žmonės, kurie neturim laiko jokiai avantiūrom nei svetimoteriavimui, nesilieja pas mus nei vynai, nei šampainai, mes gyvenam labai kasdienišką gyvenimą. Mes iš to mūsų kasdieniško gyvenimo, iš mūsų pačių mažų silpnybių ir norime juoktis. Tikras humoras yra tada, kai sugebi juoktis pats iš savęs... Mums reikia gero juokų skyriaus, kur mes galėtume pasijuokti patys iš savęs.

T. B.

Skoningas juokas – geras, bet retas menas. Iš retenybių negalima skyriaus sudaryti. Tad nepramatome viso juokų skyriaus, bet nevengsime šypsenu. – Red.

išraiška ir visais judesiais tekdamo perduoti tragišką ar komišką mintį. Filmuose atsiradus garsui, tai daug lengviau ir nesudėtingiau yra įmanoma išreikšti kalba. Artistas gali sukelti publikoje juoką savo humoristiška pastaba visai be komiškos veido išraiškos. Keletos paskutiniųjų metų laikotarpyje prancūzas Jacques Tati, pats paruošdamas tekstą savo filmams, juos surežisuodamas ir atlikdamas pagrindinę rolę, patiekė ekrano žiūrovams "Les vacances de Mr. Hulot" ir "Mon Onele". Šie filmai beveik visai be dialogų, palydimi muzika, perduoda vedamąją mintį vien artistų išraiška. Abu filmai

susilaukė didelio susidomėjimo ne tik Europoje, bet ir Amerikos kontinente.

Panašioje nuotaikoje kuria kitas prancūzas Pierre Etaix. Jo trumpas komiškas filmukas "Heureux Anniversaire" buvo sutiktas su džiaugsmu ir 1962 m. apdovanotas Oscar premija. Šis jaunas menininkas, irgi pats paruošęs tekstą, pats surežisavęs ir atlikęs pagrindinį vaidmenį, išleido savo pirmą normalaus ilgio filmą "The Suitor". Etaix, tyliųjų filmų eros klasikinių Harold Lloyd, Buster Keaton, Herry Langdon, Charlie Chaplin stilių sekdamas, pagrindinį dėmesį nukreipia į veido ir visų judesių išraišką.

Tarp žemėlapių, diagramų ir aparatų pasinėręs jaunuolis visai nekreipia dėmesio į išorinį pasaulį. Tėvai susirūpina, kad jis nepaliktų senberniu ir ragina vesti. Pakludamas tėvams, jis išvyksta ieškoti tinkamos merginos. Beieškant kandidatės, jo įvairūs nuotykiškai gatvėje, parke, restorane, naktiniame klube, viešbutyje ir kitur suteikia daug progų žiūrovams nuoširdžiai pasijuokti. Ypač gambiai perteikiamos besijungiančių komiškų scenų grandinės.

Šis nespalvotas, pusantros valandos trunkąs, aukštos kokybės komiškas filmas drąsiai gali būti rekomenduojamas vyresniam jaunimui ir suaugusiems.

1963 M. TURINYS

ĮVAIRŪS STRAIPSNIAI

ATVIROJI DVASIA IR KRIKŠČIONYBĖ – K. Trimakas, S. J.....	2
DVASIOS ARISTOKRATAI – A. Grauslys	9
ANTRASIS VATIKANO SUSIRINKIMAS – kun. V. Balčiūnas	15
VYTAUTAS KASIULIS – St. Goštautas	16
KRIKŠČIONIŠKOSIOS KULTūros KŪRĖJAI – G. Kijauskas, S. J.....	22
ŠVENTŪJŲ ŠIRDIES ŠVELNUMAS – A. Grauslys	38
BAŽNYČIA ATSINAUJINA, O MES? – K. Trimakas, S. J.....	74
MOTERS MĪSLINGUMAS – A. Grauslys	79
ŽEMĖ NAUJOJE SANTVARKOJE – P. Daugintis, S. J.....	86
BAŽNYČIA IR MES TECHNIKOS AMŽIUJE – K. Trimakas, S. J.....	110
TIKRASIS KELIAS – A. Baronas	114
AŠTUONI PALAIMINIMAI – A. Grauslys	117, 150
TAURĖ ŠALTO VANDENS – Sesuo M. Jurgita	146
TAIKA ZEMEJE – G. Kijauskas, S. J.....	182
JIE NEKENČIA DIEVO PLANINGAI – A. Grauslys	189
ASSY – NAUJOS EROS PRADŽIA BAŽNYTINIAME MENE – A. Kurauskas	197
LAIŠKAS TENAI LIKUSIAM TĖVUI – Duktė Aleksandra	203
KRAUJU RAŠYTAS PERSPĖJIMAS – dr. J. Prunskis	207
DIDYSIS TILTU STATYTOJAS – J. Vaišnys, S. J.....	218
DORYBĖ BE PORTFELIO – N. Jankutė-Užubalienė	220
NEPOPULIARIAUSIA DORYBĖ – B. Mažeikienė	222
RASINIS TEISINGUMAS – G. Kijauskas, S. J.....	254
Į SAULĘ, Į AUKSTUMAS – Dr. J. Prunskis	161
GAIRĖS ATEIČIAI – Redaktorius	289
KETURIOLIKA METU – K. Trimakas, S. J.....	295
TAIŽE'S BENDRUOMENĖ – A. Grauslys	298
JURGIS KELMYS – Sesuo M. Jurgita	306
PADĖKOS DIENA – B. Markaitis, S. J.....	325
ANTRASIS VATIKANO SUVAŽIAVIMAS – A. Grauslys	333, 364
VILTINGAS LAUKIMAS – Teilhard de Chardin	362
MYKOLAS VAITKUS	367
ŽMOGUS – K. Butkus, O.F.M.....	374

ATSINAUJINANČIOJE BAŽNYČIOJE

KNYGA APIE BAŽNYČIOS SUVAŽIAVIMĄ – A. L. ir Redaktorius	337
VISUOTINIO SUSIRINKIMO SIEKIMAI – G. Kijauskas, S. J.....	339
PASAULIEČIAI IR SUVAŽIAVIMAS – K. Trimakas, S. J.....	372

AKIRAČIUS PLEČIANT

SIMPOZIUMAS APIE IŠPAŽINTĮ – Jonas V., J. Kidykas, S.J., K. Trimakas, S.J.	342
KRIKŠČIONIS IR RASINIS TEISINGUMAS – G. Kijauskas, S. J.....	378

IDĖJOS IR ŽMONĖS / GYVENIMO IŠMINTIS

KUNIGAS KARO SŪKURY – B. Krištanavicius, S. J.....	27, 49, 93, 123, 157, 243, 264, 304, 346, 385
MEDIKAI IR RELIGIJA – dr. J. Prunskis	58
DIEVAS MEDICINOS PRAKTIKOJE – dr. J. Prunskis	98
AMŽINYBĖS MOZAIKA – J. Prunskis	229
NEKRIKŠTYTOJI KRIKŠČIONĖ – SIMONE WEIL – A. Grauslys	232

PRIE ŠEIMOS ŽIDINIO

MOTERIS – LIETUVYBĖS UGDYTOJA – J. Miškinis	32
VAIKO DRAUGAI IR JŲ ĮTAKOS – P. Maldeikis.....	61, 101
ŠEIMOS UŽDAVINIAI – J. Miškinis	67
VAIKO INDIVIDUALYBĖ IR JO DRAUSMINGUMAS – P. Maldeikis	131
PAGARBA MOTINOS ŽODŽIUI – E. Pakalniškienė	167
TIKRIEJI TĖVAI – E. Šulaitis	168
AR SVARBIAU, KAD MŪSŲ VAIKAI BŪTU GERI LIETUVIAI, AR GERI ŽMONĖS? – B. Mažeikienė	170
ŠEIMYBINĖS LAIMĖS RECEPTAS – A. Kregždys	279
MOTERIŠKA MOTERIS – SAULĖ ŠEIMOJ – P. Alšėnas	310
MEILĖ, ŽINOJIMAS, GROŽIS – J. Miškinis	351
IR MOTERIS NORI PAKILT VIRŠ KASDIENYBĖS – G. Ivaškienė	382
AR MES SAVĘS NEPERVERTINAME? – P. K.....	383

JAUNIMO PASLAPTYS / JAUNYSTĖS KRYŽKELĖS

RASOS PASLAPTIS – V. Frankienė	171
JUBILIEJINIAI SKAUTŲ METAI – J. Vaišnys, S. J.....	210
PASIŠVENTIMAS IDĖJAI – Dr. P. Mačiulis	273
AR JAU PIRMOJI TAVO MEILĖ? – kun. St. Yla.....	316
KAS, IŠ TIKRO, YRA PIRMOJI MEILĖ? – kun. St. Yla	352
KAS TEN TRAUKIA – J. Vaišnys, S. J. ir V. Klajūnė	277

RŪPIMIEJI KLAUSIMAI

KADA KRIKŠTYTI VAIKĄ? – J. Vaišnys, S. J.....	69
AR DAUGIAU IŠGANYTŲ, AR PASMERKTŲ? – J. Vaišnys, S. J.....	104
VISUOTINIAI BAŽNYČIOS SUSIRINKIMAI – J. Vaišnys, S. J.....	139
Kaip reaguoti į "MALDOS GRANDINĖS" – K. Trimakas, S. J.....	142
IŠPAŽINTIS, PSICHOTERAPIJA, PASITAISYMAS – K. Trimakas, S. J.....	224

IŠ FILMU PASAULIO / EKRANO MIRGESY

TARAS BULBA (A. R., 34), A KIND OF LOVING (A. R., 34), DAVID AND LISA (A. R., 34), DĖL "BOCCACCIO 70" RECENZIJOS (K. B., 35), IN SEARCH OF THE CASTAWAYS (A. R., 71), ELECTRA (A. R., 72), FREUD (A. R., 72), DIVORCE ITALIAN STYLE (D. K., 106), LAWRENCE OF ARABIA (J. V., 107), DEVI (K. B., 142), SON OF FLUBBER (K. B., 143), FIVE MILES TO MIDNIGHT (K. B., 143), THE ISLAND (D. K., 175), DAYS OF WINE AND ROSES (D. K. 176), TERM OF TRIAL (K. B., 176), SUNDAYS AND CYBELE (K. B., 177), THE LONELINESS OF THE LONG DISTANCE RUNNER (K. B., 178), STORY OF JOSEPH AND HIS BRETHREN (K. B., 178), CLEO FROM 5 TO 7 (K. B., 248), THE LONG ABSENCE (K. B., 249), MONKEY IN WINTER (K. B., 250), NO EXIT (K. B., 250), THE FOUR DAYS OF NAPLES (K. B., 214), MAN FROM THE DINER'S CLUB (K. B., 214), THE LOVERS OF TERUEL (K. B., 215), BILLY BUDD (S. S., 215), CLEOPATRA (K. B., 284), 8% (K. B., 285), MONDO CANE (K. B., 286), THE PLAYBOY OF THE WESTERN WORLD (K. B., 287), THE STRIPPER (A. R., 288), TOYS IN THE ATTIC (A. R., 288), THE LEOPARD (K. B., 321), WINTER LIGHT (K. B. 322), LAZARILLO (K. B., 323), LOVE AT TWENTY (K. B., 324), WRONG ARM OF THE LAW (K. B., 357), THE LILIES OF THE FIELD (K. B., 358), TWO DAUGHTERS (K. B., 358), WOMEN OF THE WORLD (K. B., 359), MURDER AT THE GALLOP (K. B., 360), TOM JONES (K. B., 391), LORD OF THE FLIES (K. B., 392), THE GOOD SOLDIER SCHWEIK (K. B., 392), THE SUITOR (K. B., 393).	
A. R. – Alė Rūta; K. B. – Kornelijus Bučmys, O.F.M.; D. K. – Dalė Koklytė; J. V. – J. Vaišnys, S. J.; S. S. – Stasė Semėnienė.	

**KOKĮ
AŠ NORIU
MATYTI
KUNIGA**

KIEKVIENA PROFESIJA turi tuos, kuriems ji tarnauja: gydytojai – pacientus, pardavėjai – pirkėjus, amatininkai – darbą užsakančius. Ir kiekvienas pašaukimas turi tuos, dėl kurių pašauktasis kviečiamas; visuomeninkas – visuomenės narius, rašytojas – jo kūrybą skaitančius, tėvai – vaikus. Kai kurie pašaukimai gali tapti profesijomis, kai kurie ne. Tėvas negali tapti iš profesijos tėvu; rašytojas iš profesijos gali rašyti; tačiau jei kas rašo tik iš profesijos, ne iš pašaukimo, tas yra tik rašeiva.

KUNIGYSTĖ savo esme yra pašaukimas. Profesija ji yra tik atsitiktinai ir niekada vien profesija. Kaip profesija, kunigystė apimtų tik tuos, kuriuos kunigas aptarnauja: klebonas – parapijiečius; kapelionas – ligoninės ligonius ar mokyklos mokinius; organizacijos dvasios vadovas – jos narius. Kaip pašaukimas, kunigystė išėina iš tų siauresnių ribų, nes kunigas yra šaukiamas ne vien dėl jo tiesioginiai aptarnaujamųjų, bet dėl visų, kuriuos jis sutinka.

MŪSŲ ŽURNALO 1963-1964 m. konkurso tema kaip tik liečia tuos plačiuosius kunigo santykius su visais žmonėmis: su katalikais ir nekatalikais, su tikinčiaisiais ir netikinčiaisiais. Konkursui skirtame rašinyje galima nuodugnai išgildinti tuos santykius; galima pasitenkinti vienu ar kitu. Medžiagos apimtis yra reikšmingas dalykas, tačiau dar svarbesnė yra vaizdinė ar logiška galia, kuria medžiaga pristatoma. Tad galima sukurti kontrastais nuspalvintą gyvenimišką vaizdelį arba atpasakoti tikrą kunigo pasišventimą parodanti įvykį. Pagaliau, taip pat galima, kaip vienas besišypsantis šeimos tėvas išsireiškė, parašyti rašinį tema "Kokį aš norėčiau matyti save, jei būčiau kunigas".

RAŠINYS turi būti ne ilgesnis 3000 žodžių. Konkurso paskutinė diena – 1964 m. vasario 1 d. Skiriamos trys premijos: I – 100 dol., II – 60 dol. ir III – 40 dol.

**NAUJI
LEIDINIAI**

Dr. J. Savasis, KOVA PRIEŠ DIEVĄ LIETUVOJE. Iliustruotas ir dokumentuotas leidinys apie religijos persekiojimą komunistų okupuotoje Lietuvoje. Išleido prel. P. Juras. Spausdino Immaculata Press. 91 psl. Kaina 1 dol. Užsisakoma "Darbininke", 910 Willoughby Avenue, Brooklyn, N. Y. 11221.

N. Kvietkelis. IŠSILAISVINUSIOS LIETUVOS ŪKIO ATSTATYMAS. "Tėviškės Aidų" leidinys, Melbourne, Australija. 31 psl.

AIDAI. Mėnesinis kultūros žurnalas. Spalio mėn. nr. turinyje: S. Sužiedėlio "Lietuvių tautos likimas", paskaita PLB seime Toronte; V. Čižiūno "Mūsų politinės vienybės ir strategijos klausimu"; dr. J. Griniaus "Lietuviai studentai dabartinėje Lietuvos literatūroje"; P. Pauliukonio "Amerikos lietuvių istorija kaip tautinio auklėjimo priemonė"; V. Maciūno "Pluoštas dokumentų apie Antaną Strazdą"; J. Mikuckio ir K. Grigaitytės eilėraščiai ir kt.

LAIŠKAI LIETUVIAMS

*2345 West 56th Street
Chicago, Illinois, 60636*